

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

ŽLUTICE ZA TŘICETILETÉ VÁLKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vanesa Hrůzová

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Kilián, Ph. D.

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 10. března 2021

.....
vlastnoruční podpis

Chtěla bych poděkovat především svému vedoucímu práce, doc. PhDr. Janu Kiliánovi, Ph.D., dále Mgr. Bc. Ingrid Ahneové za to, že mi pomohla přeložit nejtěžší části matriky, a nakonec panu Mgr. Ladislavu Rytíři z Královehradecké univerzity, který se věnuje památkám okolo třicetileté války v této lokalitě.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	2
ÚVOD.....	3
1 ŽLUTICE.....	4
2 SITUACE V ČESKÝCH ZEMÍCH ZA TŘICETILETÉ VÁLKY.....	5
3 OBYVATELSTVO ŽLUTIC ZA TŘICETILETÉ VÁLKY	8
4 SOUPIS OBYVATEL PODLE VÍRY Z ROKU 1651	12
4.1 OBYVATELSTVO ŽLUTIC DLE SOUPISU PODLE VÍRY Z ROKU 1651.....	13
5 BERNÍ RULA	20
5.1 ŽATECKÁ BERNÍ RULA Z ROKU 1654.....	22
6 MATRIKA	26
6.1 ŽLUTICKÁ MATRIKA	28
6.1.1 Matrika křestní	29
6.1.2 Matrika oddací.....	32
6.1.3 Matrika pohřební.....	33
ZÁVĚR	36
RESUMÉ	39
SEZNAM LITERATURY.....	40
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	44
SEZNAM TABULEK.....	45
SEZNAM GRAFŮ	46
PŘÍLOHY	47

SEZNAM ZKRATEK

třicetiletá válka, Žlutice, matrika, soupis poddaných podle víry, berní rula, matrika křestní, matrika oddací, matrika pohřební, obyvatelstvo, povolání, Kokořovci, žlutické panství

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce Žlutice za třicetileté války jsem si vybrala, protože se o toto historické období dlouhodobě zajímám. Původně jsem měla v úmyslu získat z oblastního archivu Karlovy Vary dokumentaci, která skýtá kroniky a přepisy historických pramenů, účetní a hospodářské materiály. Kvůli aktuální nepříznivé epidemiologické situaci v souvislosti s výskytem onemocnění Covid-19 na území ČR mi bohužel nebyl po první návštěvě umožněn další přístup do badatelný. Po následné konzultaci se svým vedoucím práce jsem se rozhodla detailně zpracovat žlutickou matriku pro léta 1632–1664. Stejně jako Soupis poddaných z roku 1651 a berní rulu z roku 1654. Poté, co jsem matriku přeložila, mohla jsem začít porovnávat přírůstky obyvatelstva žlutického panství před, během a po morové nákaze, dále jsem mohla zkoumat rozmanitost udělených křestních jmen během křtů zaznamenaných do matriky. Díky překladu jsem učinila mnoho nečekaných objevů, kupříkladu, že se žlutické ženy velmi často provdávaly za cizince, nebo že se do žlutické matriky pohřbených občasné uváděly zajímavosti ohledně příčiny úmrtí a podobným způsobem jsem systematizovala a analyzovala veškeré své poznatky. Díky překladu jsem zvládla rozlišit a spočítat, která část textu spadá pod matriku křestní, která pod matriku oddací a která pod matriku pohřbených. Výsledné hodnoty jsem následně mohla vyjádřit v procentech. Dále jsem zkoumala samotnou historii Žlutič, bez které bych nemohla přijít na to, která ves a obec spadá pod panství Žlutice a která ves či obec byla v matrice navíc. Následně jsem získané hodnoty mohla rozdělit podle dotyčných obcí podřízených žlutickému panství a vyvodit z toho příslušné závěry. Poté jsem přesunula svoji pozornost na Soupis poddaných podle víry z roku 1651, kde jsem zkoumala četnost povolání a rozložení obyvatel podle věku v jednotlivých částech žlutického panství. Nakonec jsem prostudovala berní rulu z roku 1654, ze které jsem excerpovala veškeré informace, týkající se žlutické oblasti a zapracovala je do své práce. Z těchto informací jsem provedla celkový součet veškeré půdy k obdělání, která se ve žlutické oblasti nacházela a vyjádřila ji procentuálně na půdu, která se osívá na podzim, na půdu, která se osívá na jaře a na tzv. zbytkovou půdu. Stejně tak jsem vyjádřila soupis dobytku a rozdělila ho dle jeho účelu. V závěru jsem porovnávala města, městečka a vsi podle množství vlastněného dobytku.

---

1 ŽLUTICE

Město Žlutice se rozkládá ve svahu nad údolím středního toku malebné řeky Střely sevřeném kopci Dlouhý vrch, Hlínovec a Nevděk, v blízkém sousedství majestátního vrchu Vladaře. Město bylo založeno během slovanské kolonizace jako obchodní stanice na důležité cestě z Prahy do Chebu. První písemná zmínka o Žluticích pochází z roku 1186, kdy měly být majetkem kladrubského kláštera. V období Karla IV. již měly Žlutice organizovanou městskou správu, která vydávala listiny a vedla městské knihy. Hospodářsky se město opíralo o obchod se solí a plátenictví. Během husitských válek jsou Žlutice a okolí opakovaně svědky vojenských šarvátek.¹ Žlutice si dodnes uchovaly původní vzhled středověkého města s centrálním náměstím, které je obklopené městskými domy, a s mohutnou masou gotického farního kostela, nacházejícího se při hradbách. Půdorys města byl vymezen již ve 14. století, z něhož máme i písemný doklad o existenci městských hradeb, které uzavíraly město v pevném obrysu, jenž se do dnešních dnů skoro nezměnil. Kokořovský malíř Michal Triebel zachytil vzhled města v roce 1692 na desku, která byla zavěšena na bočním oltáři farního kostela. K dnešnímu dni se deska nachází v městském muzeu. Domy, nacházející se ve vnitřním městě byly zděné též a mnohé z nich měly i druhé patro. Stavby měly gotický ráz, pouze radnice města a panský dům byly již zdobeny renesančními honosnými štíty. Církevní stavby zde představovaly kostel svatého Petra a Pavla, kaple svaté Alžběty a kostel Nejsvětější Trojice.²

---

¹ *Žlutice, město plné historie: O městě* [online]. [cit. 2021-02-17]. Dostupné z: <https://www.zlutice.cz/obcan/mesto.htm>

² HAUBERTOVÁ, Květoslava. K vývoji a stavu obyvatel ve Žluticích a okolí v 17. století. *Západočeský historický sborník 6*. Plzeň: Státní oblastní archiv Plzeň, 2000, s. 145-181.

---

2 SITUACE V ČESKÝCH ZEMÍCH ZA TŘICETILETÉ VÁLKY

Období třicetileté války bylo pro město Žlutice obdobím úpadku jak hospodářského, tak i sociálního. To, že se v českých zemích měnily politické a ústavní poměry, znamenalo pro naši zem těžké období, přičemž byly nejvíce postiženy hospodářskými důsledky války oblasti Žatecka, Chebska a Loketska.³ V krajích byly prováděny protireformace namířené směrem k protestantům. Odpadnutí od katolictví bylo tehdy považováno za zločin proti státu. Všemocná podpora církve státem byla doprovázena omezováním její vnitřní samosprávy. Řízení vnějších církevních záležitostí přecházelo na stát a ten uplatňoval nárok i na zasahování do vnitřních záležitostí s výjimkou dogmatické stránky.⁴ V říjnu roku 1618 se město Karlovy Vary poprvé účastnilo války tím, že pomáhalo generálovi Mansfeldovi, který obléhal Plzeň. Zástupci města tehdy žádali vojsko z Falce o pomoc ve smyslu ochrany před císařským vojskem, které pořádalo nájezdy například na město Doupov. Kvůli strachu z drancování bylo město Žlutice svými obyvateli opuštěno. V roce 1620, konkrétně dne 15. listopadu, drancující Poláci po vítězství na Bílé hoře zapálili protestantské pozemky žlutického hospodářského dvora a kostela v Lukách.⁵ Adam Jiří Kokořovec z Kokořova, jenž nechal ve Žluticích vystavět zámeckou kapli svatého Václava s hrobkou dle návrhu neznámého architekta, a který podepsal konfederaci a nesouhlasil se zvolením Fridricha Falckého, byl stejně jako jiní postižen pobělohorskou konfiskací. Díky své víře se mu však podařilo rozhodnutí zvrátit a jeho panství ve Žluticích, jakož i majetek k němu náležející, mu byl ponechán. Nicméně i tak byl nucen složit za pardon pokutu 3500 zlatých. V roce 1623 si koupil Adam Jiří Kokořovec z Kokořova od Jindřicha Julia Sasko - Lauenburského dvůr Vísku s vesnicí Chlum a vším, co vévoda v Novosedlech vlastnil. Téhož roku došlo k rekatolizaci obyvatel Žlutic jako prvních v Žateckém kraji. Zasluky na tomto přechodu měli tepelští premostráti misionář páter Zachariáš Bandhauer a páter Umbert z Vřesovic. V roce 1624 byl farářem zvolen tepelský premonstrát páter Riegel. Roku 1624-1639 náležely ke Žlutické faře obce Štědrá, Chlum a Komárov. 19. září roku 1626 donutila bída přenechat obecní statek a ves Domašín za 2 000 českých grošů rytíři Adamu Jiřímu.⁶ Dále v roce 1630 koupil

---

³ SEDLÁK, Miroslav. *Historický průvodce Karlovarskem*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962, 188 s., s. 74

⁴ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [1. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-710-6709-1, s. 190

⁵ FLEISSNER, Karl. *Dějiny města Žlutic v chronologickém podání*. Žlutice: Muzejní spolek Žluticka, 2012. ISBN 978-80-260-2660-0. s. 33

⁶ FLEISSNER, Karl. *Dějiny města Žlutic v chronologickém podání*. Žlutice: Muzejní spolek Žluticka, 2012. ISBN 978-80-260-2660-0. s. 33

---

statek Týniště od Magdaleny a Sofie Pryöhloferových ze Stříteže. Rok poté sepsal Adam Jiří svou závěť a odkázal kostelu a městu Žlutice ves Domašín za 300 kop míšeňských grošů na vylepšení školy. Podle této závěti měl Vilém z Vladořic, což byl jeho nemanželský syn, ročně o svatém Havlu a svatém Jiřím dostávat 70 kop českých grošů. Po smrti Viléma a jeho matky Zuzany byla částka odkázána kostelu.⁷ Synovec Adama Jiřího Kokořovce z Kokořova, Jiří Petr Kokořovec z Kokořova, který po smrti svého strýce roku 1633 získal Žlutice pro sebe, byl hejtmanem Žateckého a následně i Plzeňského kraje. Ve válce se angažoval jako komisař provázející vojska. 7. dubna 1623 byl Jiří Petr Kokořovec z Kokořova postaven před konfiskační komisí, rovněž pokutován, ale jako katolík se vyhnul zabavení majetku. Byl však pokutován tisíci sto šedesáti šesti zlatými a čtyřiceti krejčary.⁸ Jeho povinností bylo zásobovat vojska, která procházela Karlovarským krajem během třicetileté války. Mimo to musely roku 1631 platit Žlutice výpalné ve formě jak naturálií, tak peněz pro Sasy do města Žatce. Dne 1. listopadu roku 1631 došlo v západních Čechách ke vpádu Sasů, který trval až do konce června roku 1632, kdy docházelo k hromadnému útěku katolických farářů do Plzně.⁹ V únoru roku 1632 obsadila Žlutice císařská vojska, což vedlo k událostem, které uvádím výše. I přesto, že se musely Žlutice roku 1634 potýkat s morem, musely i nadále zásobovat valdštejnské oddíly.¹⁰ Roku 1637 byl Jiří Petr Kokořovec z Kokořova povýšen císařem Ferdinandem II. do stavu svobodných pánů.¹¹ Sousedním Karlovým Varům se velké morové epidemie ve středověku vyhýbaly. Za třicetileté války v zimě 1633–1634 si však tato nemoc v lázeňském městě vyžádala na 100 obětí. V téže době postihla morová rána i Nejdecko. Naplno se rozšířila po celém městě a blízkém okolí. Roznášeli ji nejen polští vojáci, kteří zde byli ubytováni, ale také obyvatelé Krušnohoří, kteří ve strachu opouštěli svá obydlí. V mezidobí 1350–1650 se morové epidemie v Evropě opakovaly zhruba každé dva roky. Až po skončení třicetileté války se jejich výskyt stával méně častým. Důvodů bylo více. Za hlavní můžeme považovat získání imunity u obyvatel Evropy a zlepšení hygienických

---

⁷ FLEISSNER, Karl. *Dějiny města Žlutic v chronologickém podání*. Žlutice: Muzejní spolek Žluticka, 2012. ISBN 978-80-260-2660-0. s. 33

⁸ Chvalenice: Chouzovy Zelčany [online]. Gallileo Corporation, 2021 [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <http://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/kokorovci-z-kokorova-a-baron-engel-z-engelsflussu/#Ji%C5%99%C3%AD>

⁹ HAUBERTOVÁ, Květoslava. K vývoji a stavu obyvatel ve Žluticích a okolí v 17. století. *Západočeský historický sborník 6*. Plzeň: Státní oblastní archiv Plzeň, 2000, s. 147

¹⁰ FLEISSNER, Karl. *Dějiny města Žlutic v chronologickém podání*. Žlutice: Muzejní spolek Žluticka, 2012. ISBN 978-80-260-2660-0. s. 34-35

¹¹ HAUBERTOVÁ, Květoslava. K vývoji a stavu obyvatel ve Žluticích a okolí v 17. století. *Západočeský historický sborník 6*. Plzeň: Státní oblastní archiv Plzeň, 2000, 145-181.

---

podmínek ve městech.¹² Žlutícím se nevyhlo ani švédské tažení Evropou. Od 4. 9. 1639 do 19. 1. 1640 Banerovi a Hanauovi oddíly opakovaně pustošily okolí Žlutic a samotné město muselo platit vysoké výpalné. 18. 2. roku 1640 dorazil do Žlutic švédský generál Pfuhl, který město vyplenil a částečně spálil Verušice a Pšov. Uchráněn nezůstal ani Veselov, do kterého 8. 3. 1641 vtrhli Piccolominiho jezdci. Obec taktéž vyplenili a vypálili. Město se potýkalo jednou tragédií za druhou. Od 21. do 30. 2. 1645 Torstensonovi oddíly, nacházející se ve Žluticích, byly zásobováni žlutickými obyvateli proti jejich vůli. Jedině tak se mohli bránit před dalším pleněním a vypalováním. Kostel musel zaplatit 600 zlatek a město 150 zlatek. Roku 1647 dorazili do Žlutic Švédově pod vedením Wrangela. Město bylo znovu vypáleno, částečně poničeno a muselo vydat ohromné sumy na rekonstrukci.¹³ 14. 7. roku 1650 zemřel Jiří Petr Kokořovec z Kokořova a jeho panství Žlutice přešlo na Ferdinanda Hroznatu, jeho syna z druhého manželství.

---

¹² Muzeum Karlovy Vary: Epidemie a nemoci v historii kraje [online]. příspěvková organizace Karlovarského kraje, 2021 [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <http://kvmuz.cz/typ/soudobe-dejiny/epidemie-a-nemoci-v-historii-kraje>

¹³ FLEISSNER, Karl. *Dějiny města Žlutice v chronologickém podání*. Žlutice: Muzejní spolek Žluticka, 2012. ISBN 978-80-260-2660-0. s. 37

---

3 OBYVATELSTVO ŽLUTIC ZA TŘICETILETÉ VÁLKY

Pokusy o odhadnutí celkového počtu obyvatelstva Českých zemí v 16. století nepřinesly uspokojivé výsledky. Za neúspěchem vězí nedostatečná pramenná základna. Zdrojem informací mohou být matriky, soupisy poddaných podle víry či berní rejstříky. Poslední jmenované nemůžeme považovat za spolehlivé, i když od roku 1567 pravidelně evidují veškeré držitele poddanských usedlostí na jednotlivých panstvích. U matrik zase nelze ověřit, zda byli vždy zapsáni skutečně všichni narození obyvatelé. Dále zde vyvstává otázka, jakým koeficientem je musíme vynásobit, abychom dosáhli úhrnu populace. Novější výzkumy, především pořizování výpisků z matrik z některých konkrétních farností naznačují, že v prvních několika desítkách let sedmnáctého století byla u nás demografická situace značně zhoršena. Nikdo nepochybuje nad hlubokými ztrátami na obyvatelstvu za průběhu třicetileté války. Tato ztráta byla způsobena zejména událostmi po roce 1631, kdy se české země staly trvalým působištěm válečných akcí a které tuto zemi strašlivě zpustošily. Přímé ztráty na životech v důsledku událostí války celkovou populační rovnováhu příliš ovlivnit nemohly. Významným milníkem v této době byla náboženská emigrace probíhající zejména na některých panstvích, která se nacházela poblíž zemské hranice. Vojska procházející naším územím navíc doprovázelo vymáhání a zabírání věcí z moci úřední, tím pádem i pustošení vsí i měst a celková dezorganizace ekonomiky přinášející hladovění obyvatel. To oslabovalo lidský organismus a činilo jej náchylnějším nákaze různých nemocí, především tyfu a úplavicí. Za války byly velkým problémem i neštovice, které mezi obyvatelstvem vyvolávaly strach. Největší obavy pro všechny znamenaly epidemie pravého moru, které se vracely téměř pravidelně každé dva roky. V průběhu třicetileté války docházelo i k poklesu plodnosti, a tudíž i porodnosti obyvatel, kterou kromě jiného způsobovali strach z probíhající války. Seznam podle víry z roku 1651 ukazuje neúměrně nízký podíl osob ve věku mezi 10–25 lety a dětí do pěti let, stejně tak je zde evidováno méně dětí ve věku 5-9 let.¹⁴

Historikové 17. století, například Bohuslav Balbín z Vorličné, měli ve své době přehnané představy o zániku stovek vsí a naprostým vylidněním země. Dnes ale víme, že

---

¹⁴ FIALOVÁ, Ludmila, Pavla HORSKÁ, Milan KUČERA, Eduard MAUR, Jiří MUSIL a Milan STLOUKAL. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Vyd. 2., dopl. Praha: Mladá fronta, 1998. Patriae. ISBN 80-204-0720-0. s. 100-104

---

v důsledku války trvale zaniklo jen několik desítek vesnic. Jako zpustlé vsi byly mezi roky 1618 až 1648 označovány i osady zaniklé za pozdně středověké populační deprese. Gustav Hofmann soudí, že počty obyvatel země byly před válkou zhruba stejné jako na konci 17. století, kdy, již byly pravděpodobně obydleny veškeré pusté usedlosti. Při zpracování matričních údajů totiž vyplývá, že roční počty narozených dětí mohly dosahovat podobné úrovně před třicetiletou válkou teprve až v polovině osmnáctého století. Zpustošení však postihlo naši zemi nerovnoměrně, protože byly mnohem více napadány jazykově české úrodné oblasti ve středu země, kde se zdržovaly armády obou stran, zatímco pohraniční oblasti s převahou německého obyvatelstva zůstávaly mnohem více ušetřeny. Jejich výčet nalezneme v katastrálním soupisu české půdy z roku 1654.¹⁵ Snížení počtu obyvatelstva a jeho zchudnutí se negativně odrazilo i v ekonomicko-sociálním vývoji Čech, jenž způsobil dlouhodobě trvající pokles místní poptávky po zboží denní potřeby, pokles cen zemědělských výrobků a nedostatek pracovních sil, jež vyústilo k zaváděním vysokých robot, nuceným námezdním pracím a k vynuceným usazováním poddaných na pustých usedlostech. Vrchnost se také uchýlovala k násilným uzavíráním sňatků mezi svými poddanými.¹⁶ Po uzavření vestfálského míru a odchodu nepřátelských armád z Čech konečně nastalo ve Žluticích dlouhé období trvalého populačního růstu obyvatel.¹⁷

Po třicetileté válce byly příslušnými k panství Žlutice obce Pšov, Žlutice, Kobylé, Borek, Dolánky, Štědrá, Skřipová, Verušice, Kolečov, Zbraslav, Záhořice, Chlum, Týniště, Domašín a Hradský Dvůr, které uvádím v tabulce níže.

---

¹⁵ GROSS, Alexander. *Dějiny Karlovarského kraje*. První díl: Od pravěku do konce feudálního období (1848). Karlovy Vary: Krajské vlastivědné muzeum v Karlových Varech, 1954. s. 110-111

¹⁶ FIALOVÁ, Ludmila, Pavla HORSKÁ, Milan KUČERA, Eduard MAUR, Jiří MUSIL a Milan STLOUKAL. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Vyd. 2., dopl. Praha: Mladá fronta, 1998. Patriae. ISBN 80-204-0720-0, s. 104-105

¹⁷ FIALOVÁ, Ludmila, Pavla HORSKÁ, Milan KUČERA, Eduard MAUR, Jiří MUSIL a Milan STLOUKAL. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Vyd. 2., dopl. Praha: Mladá fronta, 1998. Patriae. ISBN 80-204-0720-0, s. 113

Tabulka č. 1 – žlutické panství dle matriky

Obec	Časový rozsah zápisů
Pšov	1632-1664
Žlutice	1632-1664
Kobylé	1632-1664
Borek	1632-1647
Dolánky	1632-1635
Štědrá	1632-1647
Skřípová	1632-1664
Verušice	1633-1664
Kolešov	1633-1664
Zbraslav	1634-1641
Záhořice	1634-1664
Chlum	1634-1656
Týniště	1634-1662
Domašín	1642
Hradský Dvůr	1632-1664

Zdroj: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070711/zlutice-01_0010-x

---

Můžeme napočítat celkem 15 obcí, které byly připojeny k panství Žlutice. Jedinou výjimkou z těchto obcí je obec Domašín, která nepatřila přímo pod žlutické panství, nýbrž pod žlutický kostel, a navíc zde byly prováděny zápisy pouze jediný rok. Doba, ve které byly prováděny zápisy do matriky v ostatních obcích, trvala od roku 1632 až do roku 1664 s tím, že se zápisy započaly v roce 1632 obce Pšov, Žlutice, Kobylé, Borek, Dolánky, Štědrá, Skřipová a Hradský Dvůr, poté se k těmto obcím přidaly v roce 1633 i Verušice a Kolečov a následující rok též Zbraslav, Záhořice, Chlum a Týniště.

---

4 SOUPIS OBYVATEL PODLE VÍRY Z ROKU 1651

V únoru 1651 byl českými místodržícími vydán patent k vytvoření Soupisu poddaných podle víry na základě příslušnosti ke katolické víře. Tento Soupis lze považovat za první pokus o vytvoření seznamu obyvatel v Čechách. K patentu byla přeložena tzn. notule, tedy předepsaný formulář pro vyplňování jednotlivých rubrik. K povinným částem rubrik patřily především základní údaje jako jméno, stav, povolání a náboženské vyznání osob na panství. Jednotlivé vrchnosti byly pověřené krajskými hejtmany k vyplnění formulářů a měly stanovené lhůty pro jejich odevzdání na 46 týdnů. Tyto formuláře vyplňovala buď vrchnost osobně, nebo pověření najatí písaři. U měst formuláře vyplňoval rychtář a rada města. Žatecký kraj v 17. století patří mezi průměrně veliké kraje. Rozkládal se na severozápadě Čech zhruba mezi Karlovými Vary a Ústím nad Labem. V době, kdy vznikl soupis, je většina území kraje rozdělena na velká dominia, která náleží panskému stavu. Ten jej získal od císaře za služby prokazané za stavovského povstání i během války. Nejvíce pocítili lidé následky války u tří zemských silnic, tzv. Lipské, Karlovarské a Pražské. Žatecký soupis poddaných obsahuje 16 panství, 29 statků a statečků, 5 královských měst, 3 poddanská města, 3 klášterní panství, 5 dvorů a jeden svobodný dvůr. V městech a městečkách se opakují pravidelně řemeslnické profese. Proto se v rubrice povolání opakují slova jako „pekař, švec, krejčí, kovář, řezník, zlatník,“ a další. Na menších panstvích a statcích se v rubrice povolání opakují spíše profese jako: „sedlák, pohůnek, děvečka,“ nebo je zde určeno, zda se jedná o „chalupníka, podruha, nájemníka“, atd. Následnost soupisu osob se pravidelně opakuje. Začíná majitelem panství a jeho rodinou, dále sloužícími pánu, paní, případně jejich dětem. Vedle sloužících přímo u rodiny jsou na začátku soupisu uvedeny i osoby sloužící při dvoře pána. V panství Žlutice jako zajímavost můžeme uvést trpaslici, která byla zapsána v soupisu osob působících při zámku hned na druhém místě za hofmistryní. Dále jsou uvedeni obyvatelé jednotlivých vesnic. Často zde bývají zapsány vdovy a sirotci až jako poslední. V rubrice stav můžeme nalézt, zda je dotyčná osoba šlechtického původu, měšťan, poddaný, případně cizí poddaný, nepoddaný nebo osoba svobodná. Vyskytují se zde ovšem i zajímavé případy, kdy jsou jak otec, tak i matka poddaní, ale přesto jsou jejich děti zapsány jako svobodné. Jako poslední se zapisuje rubrika vyznání. Zde nalezneme, zda je dotyčná osoba katolík nebo nekatolík. U těch bývá i zápis, zda je naděje na jejich obrácení. Tento údaj se většinou uvádí u každé osoby, někde bývá vyznání uvedeno hromadně po straně listu. Převládajícím jazykem soupisů je němčina. Mezi

---

výjimky, které jsou uvedeny v češtině, patří soupisy z města Žatce, Loun, panství Žlutic a města Žlutice. V některých případech však lze soudit, že písař zapisoval německy i české obyvatelstvo. Jména pak bývají často zkomolená, ale je z nich patrné, že jde původně o jména česká. Na konci každého soupisu nalezneme souvislý text, který nás seznámí se stavem duchovní správy na panství nebo na statku. O tom, jak byly kostely a kaple zničeny válkou, se dozvídáme téměř z každého soupisu. Často zde bývá uvedeno i jméno faráře. Tento text zakončuje formule pojednávající o správnosti a pravdivosti uvedených údajů jak datem a pečetí, tak i podpisem či podpisy vyhotovitelů soupisu.¹⁸

Při zkoumání žateckého Soupisu podle víry z roku 1651 jsem narazila na jméno Jana Šenfelfera. Byl jak písařem zaznamenávajícím osoby žijící na žlutickém panství a ve městě Žlutice, tak zároveň i správcem žlutického panství. Svoji práci sepsal na žlutickém zámku a rod Kokořovců v této práci velice vyzdvihuje. Dle ní se v roce 1651 kromě Kateřiny Kokořovcové, rozené Vrdbové, nacházeli ve Žlutickém zámku další 4 členové rodu Kokořovců. Byli jimi Maximiliana Lidmila, Franciška, Amabilia a Barbora Terezia Kokořovcová, čtyři dcery Kateřiny Kokořovcové, a dále její syn Ferdinand Rosnata Kokořovec, kterému byly v době zápisu pouhé dva roky, a proto ještě nebyl do knihy zapsán jako katolík.

4.1 OBYVATELSTVO ŽLUTIC DLE SOUPISU PODLE VÍRY Z ROKU 1651

Z poloviny 17. století se nám dochovaly bohaté prameny vhodné pro demografickou statistiku, mezi které patří berní rula z roku 1654 a Soupis obyvatelstva podle víry z roku 1651, které se vzájemně doplňují a které mezi sebou můžeme při demografické analýze dobře kombinovat, ačkoliv čísla uváděná v těchto pramenech bývají často nepřesná. Kupříkladu kdysi lidé často ani neznali svůj skutečný věk nebo jej zaokrouhlovali.¹⁹

Obyvatelstvo ve věku 15–49 let podobně jako dnes tvořilo polovinu populace, avšak vyššího věku se na rozdíl od dnešní doby dožívalo mnohem méně lidí v důsledku vysoké

---

¹⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Magda a Eva ŠTREJNOVÁ. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Žatecko*. Praha 4: Národní archiv, 2017. ISBN 978-80-7469-072-3. s. 3-6

¹⁹ FIALOVÁ, Ludmila, Pavla HORSKÁ, Milan KUČERA, Eduard MAUR, Jiří MUSIL a Milan STLOUKAL. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Vyd. 2., dopl. Praha: Mladá fronta, 1998. Patriae. ISBN 80-204-0720-0, s. 106

úmrtnosti. Dalším znakem tehdejší populace byla převaha ženské složky nad mužskou.²⁰ Soupis obyvatelstva podle víry nám dává jedinečnou možnost nahlédnout do složení tehdejší rodiny a domácnosti. Ve městě Žlutice byl sepsán městskou radou a purkmistrem, kteří jej po zpracování dodatečně stvrdili městskou pečetí. Soupis obyvatel podle víry je datován dnem 30. 4. roku 1651. Bylo mu podrobena město dle čtyř městských čtvrtí. Těmi je předměstí pod městem, bašta, dvůr obecní při městě, dvůr Mostec a ovčín při něm, dále pak šest vesnic tvořících městský statek Semteš a mlýny náležející žlutickému magistrátu. Celkově bylo v tomto soupisu zaznamenáno 1 077 osob.²¹ Ke stejnému datu zpracovaný soupis pro panství Žlutice, který měla ve své držbě Kateřina Kokořovcová z Kokořova, zahrnuje zámek včetně vrchnosti a služebnictva, panský dům ve Žluticích a panský dvůr, ovčín Hradec, tj. Hradecký dvůr a devět vesnic, mezi které patří ves Záhořice, Kobylé, Pšov, Kolečov, Verušice, Borek, Skřipová, Dolánky a Týniště. Zde je uvedeno 779 žijících osob.²² V soupise obyvatel Plzeňského kraje bylo zaznamenáno zbylé obyvatelstvo žlutického panství pod statkem Vlkošov. Spadaly sem vesnice Braslav, Doubravice, Komárov, Lažany, Vlkošov, Nevosedly, Přestání, Chlum, Mezí, Shorec, Potok, Služetín, Prohoř, Štědrá, ves Domašín, náležející žlutickému kostelu, dále panský dvůr ve Štědré, ve Vlkošově a ve Víse, a nakonec ovčín Hrádek. V této oblasti žilo 1427 obyvatel.

V soupisech byli zaznamenáni všichni obyvatelé pobývajících v daný okamžik ve žlutickém panství. V soupisu poddaných podle víry je vesměs udáváno katolické náboženství. U dětí bývá náboženství poznamenáváno až po dovršení dvanácti let, výjimečně od osmi, například v případě Kateřiny Kokořovcové. Pouze jediný člověk, Sládek Jan Laner, ve službách vrchnosti je uveden jako nekatolík, ale obrácení schopný.

---

²⁰ FIALOVÁ, Ludmila, Pavla HORSKÁ, Milan KUČERA, Eduard MAUR, Jiří MUSIL a Milan STLOUKAL. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Vyd. 2., dopl. Praha: Mladá fronta, 1998. Patriae. ISBN 80-204-0720-0, s. 107-108

²¹ HAUBERTOVÁ, Květoslava. K vývoji a stavu obyvatel ve Žluticích a okolí v 17. století. *Západočeský historický sborník 6*. Plzeň: Státní oblastní archiv Plzeň, 2000, s. 158.

²² HAUBERTOVÁ, Květoslava. K vývoji a stavu obyvatel ve Žluticích a okolí v 17. století. *Západočeský historický sborník 6*. Plzeň: Státní oblastní archiv Plzeň, 2000, s. 158-159

Tabulka č. 2 – Obyvatelstvo ve Žluticích

	Zámek	Panský dům	Panský dvůr	Městské čtvrti	Předměstí	Bašta	Obecní dvůr
Dospělí	58	6	25	555	163	3	6
Děti	12	1	6	183	66	0	1
Staří	0	0	0	59	22	1	0

Zdroj: ZAHRADNÍKOVÁ, Magda a Eva ŠTREJNOVÁ. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Žatecko*. Praha 4: Národní archiv, 2017. ISBN 978-80-7469-072-3., s. 686-729

Z tabulky vyplývá, že celkem žilo ve Žluticích 816 obyvatel, 269 dětí a 82 starších obyvatel. Na zámeckých pozemcích žilo včetně šlechtického rodu Kokořovců 51 osob, v panském domě žilo a pracovalo celkem 7 lidí, na panském dvoře před Horní městskou branou žilo 31 osob, ve městských čtvrtích, které se dělily celkem na 4 části, žilo dle soupisu přesně 797 lidí. Předměstí bylo osídleno 251 obyvateli a na Baště žili další 4 obyvatelé. V obecním dvoře žilo 7 lidí. Z těchto 816 obyvatel bylo ve Žluticích založeno 160 rodin, z nichž bylo 46 bezdětných.

Z hlediska sociální skladby obyvatelstva Žlutic podle urozenosti žilo ve Žluticích 8 šlechticů, 16 svobodných občanů, 723 měšťanů, 67 poddaných a dva cizozemci. Jednalo se o Pavla Hrotta a sládka Šimona Pryknera.

Tabulka č. 3 – Seřazení obyvatel Žlutic dle četnosti povolání

Povolání	Počet	Povolání	Počet
děvečka	50	sládek	8
pohůnek	42	švec	8
sedlák	36	kovář	8
děvka	29	radní	8
učedlník	18	krejčí	7
pacholek	16	krčmář	6
konšel	15	kostelník	5
chalupník	14	řezák	5
rychtář	12	pekař	5
mlatec	11	chovačka	4
soukeník	11	kravař	4
mlynář	11	čutrajber	4
hajný	11	žebrák	4
pastýř	11	komorník	4
tovaryš	11	kuchař	3
šafář	10	kramář	3
nádeník	9	provazník	3
voráč	8	služebné	3

Zdroj: ZAHRADNÍKOVÁ, Magda a Eva ŠTREJNOVÁ. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Žatecko*. Praha 4: Národní archiv, 2017. ISBN 978-80-7469-072-3., s. 686-729

Z tohoto srovnání vyplývá, že nejčetnějším povoláním ve Žluticích je děvečka. Děvečky patřily mezi čeládku na statku, jejich hlavní prací byla především péče o stáje, dochovali se ale i instrukce o tom, jak mají chlévy a stáje uklízet.²³ Druhým nejčetnějším je pohůnek. Jde o mladšího čeledína, který byl ku pomoci při nejběžnějších pracích, například při orbě poháněl potah. Třetí místo v četnosti povolání zastává sedlák. Můžeme tedy říci, že Žlutice byli převážně zemědělskou oblastí. V Soupise poddaných podle víry z roku 1651 můžeme najít i 29 zaznamenaných děvek. Dříve toto slovo nebylo vulgární, označovalo mladou ženu, děvečku nebo služebnou.²⁴ Ve Žluticích bylo všeho všudy 18 učedlníků.

²³ POUZA, Ludvík. Ke každému statku patřili pacholci, děvečky či holomci. *Klatovský deník* [online]. Klatovy, 2013 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: https://klatovsky.denik.cz/zpravy_region/ke-kazdemu-statku-patrili-pacholci-devecky-ci-holomci-20130403.html

²⁴ *Kdo je to?: Kdo je to Děvka?* [online]. [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://kdojeto.superia.cz/hanlive/devka.php>

Učedník byl vlastně učedník, který se zaučoval v oboru mistra své profese. V soupisu poddaných podle víry jsem našla konkrétní případy, kdy je kromě titulu učedník připsáno i na jaký obor se zaučuje, například učedník kožešnický či učedník řeznický. Jako následující je v pořadí zařazen pacholek, což je označení pomocného zemědělského pracovníka. Těchto pacholků bylo ve Žluticích v roce 1651 zaznamenáno 18. Konšel je historické označení pro městského radního. Konšelů se ve městě nacházelo 15, rekrutovali se z řad majetných občanů nebo příslušníků cechů a fungovali jako poradní sbor rychtáře či purkmistra. Toho bychom dnes nazvali starostou. Ve své funkci povětšinou setrvali rok či dva.²⁵ Chalupník byl drobný zemědělec, který stojí v tradiční zemědělské hierarchii mezi sedlákem a baráčníkem, jinde také nazývaný domkářem. Chalupník vlastnil dům či chalupu, zahradu a menší plochu polí.²⁶ Chalupníků bylo ve Žluticích 14, přičemž šlo o 13 chalupníků a 1 chalupnici. Rychtář byl přímým nadřízeným konšela, plnil ve své působnosti několik funkcí. Fungoval jako správní úředník, obecní zastupitel, vesnický soudce a vybíral nejrůznější poplatky, úroky a daně.²⁷ Žlutice byly pod správou 12 rychtářů. Mlatec byl dalším ze zemědělských povolání specializující se na mlácení obilí. Takových to dělníků bylo ve Žluticích 11. Co se týče soukeníků, jednalo se o nejvýznamnější textilní řemeslníky, jejichž řemeslo se v Českém království začalo rozvíjet již od druhé poloviny 13. století.²⁸ Těchto řemeslníků bylo ve Žluticích 11. Stejný počet lidí byl zapsán i pro další povolání, jakými byly mlynář, hajný, pastýř a tovaryš. Tato povolání jsou běžná i v dnešní době s výjimkou posledně jmenovaného. Byl to učeň, který již splnil zkoušky mezi tovaryše a začal samostatně pracovat v oboru, který si zvolil. Vždy patřil k určitému cechu, který také určoval možný počet tovaryšů.²⁹ Příkladem tohoto povolání z knihy Soupis poddaných podle víry z roku 1651 jsem našla jako příklad tovaryše kloboučnického. Dalším neméně početně zastoupeným povoláním je šafář, vykonáván ve Žluticích 10 obyvateli. Z mého průzkumu lze jasně poznat, že toto povolání nebylo ryze mužského charakteru. Ve Žluticích bylo

---

²⁵ *Kdo je to: Kdo je to konšel?* [online]. 2020 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://kdojeto.superia.cz/historie/konsel.php>

²⁶ *Kdo je to: Kdo je to chalupník?* [online]. 2020 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://kdojeto.superia.cz/historie/chalupnik.php>

²⁷ *Kdo je to: Kdo je to rychtář?* [online]. 2020 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://kdojeto.superia.cz/historie/rychtar.php>

²⁸ KUČEROVÁ, Kateřina. *100+1: Soukeníci jedou, sukýnko vezou: Soukenické řemeslo v českých zemích* [online]. 22. 09. 2016 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/soukenici-jedou-sukynko-vezou-soukenicke-remeslo-v-ceskych-zemich>

²⁹ *Kdo je to: Kdo je to tovaryš?* [online]. 2020 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://kdojeto.superia.cz/historie/tovarys.php>

---

vykonáváno 5 ženami a 5 muži. Šafář byl správcem panského dvora, nadřízeným čeledi a staral se převážně o ustájený dobytek. Nádeníci, kterých bylo ve Žluticích 9, byli dělníci najatí na dočasné dělnické práce. Označení voráč, které bylo ve Žluticích použito pro 8 obyvatel, bylo označením pacholka, které se užívalo převážně na českých panstvích pro selskou i dvorskou čeled'.³⁰ Osmi obyvateli bylo ve Žluticích zastoupeno povolání sládka, který odpovídá za celý proces výroby piva. Dalšími dnes stále známými povoláními, která ve Žluticích vykonávalo celkem osm osob, byli švec, kovář a radní. Povoláním, které se uplatňovalo mimo jiné i v panských domech a dvorech, byl krejčí. Ten se živil šitím a opravami oděvů. Takovýchto krejčích bylo ve Žluticích 7. Dále v tabulce dle pořadí následují dodnes známé povolání krčmáře, zastoupeného šesti obyvateli a kostelníka, zastoupeného pěti obyvateli. Řezák, který byl též ve Žluticích zastoupen pěti obyvateli, zhotovoval dřevěné tiskové desky, ze kterých se tiskly celé stránky. Zde uváděná podoba povolání je vlastně místní formou jinde uváděného povolání řezáč. Je zvláštní, že tak důležité povolání, jakým je pekař, bylo všehovšudy v celých Žluticích zastoupeno pouhými pěti obyvateli. Můžeme se pouze domnívat, zda byl jako pekař označován pouze mistr svého řemesla a ostatní zaměstnanci pekárny byli učedníci, pohůnci či tovaryši, anebo zda byla ve Žluticích jen jedna pekárna s pěti zaměstnanci, či pět pekáren, kde pracoval pouze jediný muž. Chovačka ve své době působila jako kojná. Tyto čtyři žlutické ženy byly najímány do domů bohatších vrstev, aby kojili tamější děti namísto šlechticů. V době zápisu se ve Žluticích nacházeli 4 kravaři, kteří se živili prodejem hovězího dobytka, dále 4 čujtrajbeři, což je počeštělý foneticky napsaný význam povolání náhončího. Původní podoba slova je z německého názvu „czutreiber“. Rozhodla jsem se mezi povolání zařadit i 4 žlutické žebráky, protože stejně jako ostatní povolání dostávali zapláceno, i když jde vlastně o vyjádření společenského statutu. Dalším genderově vyváženým povoláním ve Žluticích bylo povolání komorníka, tedy 2 komorné a 2 komorníci. Co se týče vaření, působila ve Žluticích jedna kuchařka a dva kuchaři a po městě se potulovali 3 krámáři, což byli menší kupci prodávající vše možné na různých místech. Hlavními výrobci provazů a lan, zvláště těch konopných, byli ve Žluticích 3 zdejší provazníci. Ve službách šlechty a bohatých měšťanů pobývaly 3 služebné.

---

³⁰ MAUR, Eduard. Čeled' a tovaryši v Čechách v soupisu podle víry z roku 1651. *Historická demografie* 23. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999, ISSN 0323-0937, s. 95

Krom těchto početnějších řemesel pracovali ve Žluticích ještě 3 rejtaři, 3 tesaři, 3 hamlknechti, 3 lemrknechti, 3 branny, 2 lokajové, 2 forejti, 2 štolbové, 2 ovčáci, 2 hausknechti, polaulánici, 2 tkalci, 2 masterknechti, 2 bečváři, 2 řezníci, 2 kožešníci, 2 sladovníci, 2 koláři, 2 jircháři, 2 mydláři, 2 koželuzi, 2 hrnčíři, dále hofmistryně, trpaslice, chůva, švadlí, pradly, sekretář, páže, trubač, myslivec, kočí, zahradník, zahradníček, pekárek, kuchtík, mládek, vrátný, klíčnice, hunermagd, vinopalka, nádvorník, sviňák, piskač, dělník, zedník, husopaska, soldat, zmařila, pohořalý, sviňáček, hospodář, zlatník, štěpař, trubač, knap, kloboučník, truhlář, správce, primas, rector scholae, succentor, obročník, šindelář, sedlář, písař, zámečník, ladič, dlaždič, zvoník, šmelcíř, plátenbarvíř, valchař, sklenář, lazebník, thortnik, svinař a ovčák. Mimo to byl ve Žluticích zaznamenán i jeden chromý obyvatel. Pravděpodobně přenesl svoji chorobu na sedmiletého syna Matěje, který byl pak v knize zaznamenán jako „chromec“.

Ve výčtu zastoupených řemesel je řada těch, u kterých si i dnes dovedeme představit, čím se zabývali. Je zde ale velké množství již zaniklých názvů. Podíváme-li se blíže na hamlknechty, lemrknechty či masteknechty, zjistíme, že jde o specializované pacholky mistra ovčáckého. Lze tedy předpokládat (a berní rula nám to potvrdí), že na žlutickém panství byl chov ovcí provozován. S tím bude souviset i povolání jirchář – řemeslník zpracovávající kůže. Pro některé další zde uváděné staré názvy se mi podařilo najít následující: succentor – pomocník precentora při bohoslužbách, knap – pomocník u soukeníka, vinopalka – výrobce lihu a kořalky ze zkaženého vína, sviňář či sviňák – obchodník s vepři, štěpař – zahradník, který se zabýval pěstováním ovoce peckového i jádrového, hunermagd – děvečka u drůbeže, branny (též braný i branný) – strážce brány thortnik – pravděpodobně též branný, podle slova Tor/Thor.

---

5 BERNÍ RULA

Úsilí českých stavů začalo po skončení třicetileté války směřovat k tomu, aby daň z poddaných usedlostí zaujala hlavní místo mezi zemskými daněmi. Toto nakonec státní správa za vlády Ferdinanda III. Habsburského, který vládl v letech 1637-1657, vyslyšela a následně přistoupila k prosazení pevné berní soustavy, která v letech 1654-1656 zvládla nahradit berní rejstříky mnohem modernější pomůckou určenou k evidenci daňových poplatníků – seznamem pozemků, katastrem. Tento seznam, na jehož základě byly vybírány daně, byl v roce 1654 uveden pod názvem „berní rula“. Měl obsáhnout veškeré držitele poddanských usedlostí. To se týkalo jak měst, tak i menších městeček a vsí, v nich žijících měšťanů a zejména měšťanů královských měst, svobodníků a židů. Nevýhodou berní ruly pro demografické účely mohlo být právě to, že nezachytila neusedlé obyvatelstvo. Oproti klasickému pozemkovému katastru byl v tomto případě rozdílem celkový záměr berní ruly. Šlo především o zjištění kvality a počtu berních poddaných, vůbec ale nešlo o zjišťování plochy berní půdy. Tímto dokumentem sněm získal první soupis veškerého pozemkového majetku poddaných, jež obsahoval veškeré usedlosti podle panství, vsí a měst. Současně hodnotil držitele po jejich sociálně a ekonomické stránce. V berní rula měl být každý měšťan i poddaný jmenovitě uveden a zapsán i se svým majetkem. Jinými slovy je vždy vedle jména držitele uvedeno množství držené a obdělávané půdy, počty dobytka a domácího zvířectva, vlastnictví potahu, obhospodařování zahrad, chmelnic, vinic a lesů, provozování řemesel a živností. Tento soupis zahrnoval výsadně orné půdy, nikoliv však pastviny, zahrady a luky. Podle odhadnutého majetku byli obyvatelé následně rozlišováni na zahradníky, chalupníky a na sedláky. Jednalo se o takzvané kategorie venkovského poddanského obyvatelstva. Obyvatelstvo bylo do kategorií děleno dle rozlohy půdy a vybavenosti jejich statku potahem.³¹ Základní zdaňovací jednotkou se stal tzv. „osedlý“. Každý měšťan, svobodník či poddaný měl být odhadnut na určitý počet osedlých. Za „osedlé“ byly považovány osoby, které „polovici rolí svých vsutku osívá a vrchnosti své robotuje robotou potažní“³². V roce 1655 byl ukončen popis všech krajů krom Chebska. Základem daňového výpočtu byl předpoklad, že jeden osedlý (sedlák) = 4 chalupníci = 8 zahradníků.

---

³¹ HORSKÝ, Jan a Markéta PRAŽÁKOVÁ SELIGOVÁ. *Rodina našich předků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Knižnice Dějin a současnosti. ISBN 80-710-6195-6., s. 142

³² PEKAŘ, J. *České katastry 1654-1789: Se zvláštním zřetelem k dějinám hospodářským a ústavním*, Praha: Historický klub, 1932, s. 9

Berní rula neevidovala čeled' ani podruhy. Každé panství, královské město či statek měly v soupise samostatnou složku, která je v souhrnu svázána ve velikých foliantech dle krajů. V zápisech berní ruly jsou v záhlaví uvedeny sloupce zápisů počínající názvy panství, jmény hospodářů, velikostmi polností, dále bývá uveden záznam, kolik seje sedlák, chalupník či zahradník obilí na zimu a na jaro, odkdy bývá hospodář na půdě usazen a nakonec je uvedeno hospodářovo zaměstnání nebo řemeslo, počet dobytka, drůbeže, případně i soupis jiného majetku, kterým je konkrétně hospodářovo náradí. Pro každý tehdejší kraj (v letech 1653-1656 bylo evidováno 14 krajů) byla vypracována samostatná kniha. Sedlák byl poddaný, schopný potažní roboty, držitelem pozemků, kdy 1 lán se rovnal 18,3 ha. Chalupník měl malou zemědělskou usedlost o velikosti pole 8–12 korců = 2,3 - 3,5 ha. Byl to tzv. „čtvrtláník“. Zahradník vlastnil hospodářství o malé výměře půdy.³³

Orná půda odpovídala minimálně šedesáti korcům, přičemž korec vyjadřoval starou českou míru plošného obsahu a objemovou míru, užívanou pro sypké látky jako byla právě třeba zmíněná orná půda. Míra orné půdy na jednoho osedlého se lišila podle oblasti, ve které se vyskytovala, a též dle bonity půdy (40-60 korců v kraji, 15-40 korců v horské oblasti,³⁴ průměrně v celé zemi roku 1656 průměrně 40 korců na jednu usedlost).³⁵ Ve srovnání se Soupisem poddaných podle víry z roku 1651 nemá berní rula pro historická demografická zkoumání stejnou vypovídající hodnotu. Berní rula je využitelná jen z menší části, a to vzhledem k tomu, že je v ní zaznamenána vždy jen hlava domácnosti. Nemůže tedy vypovídat nic o složení rodiny a počtu jejích členů. Avšak v kombinaci se Soupisem poddaných podle víry umožňuje berní rula odhadnout, jak počet domácností na jednotlivých panstvích, tak i celkovou ekonomickou situaci jejich hospodářství. Rokem 1654 zanikla možnost zatajování půdy vrchností. Rustikální půda byla podrobně zapsána v berní rule a vrchnost si již nemohla snižovat daň, kterou již nemohla odvést.

---

³³ ŘIČAŘ, Kristoslav. Občanská genealogie: základy rodopisné práce. Vyd. 1. Praha: I. Železný, 2000. ISBN 80-240-1080-1., s. 36-42

³⁴ PEKAŘ, J. České katastry 1654-1789: Se zvláštním zřetelem k dějinám hospodářským a ústavním, Praha: Historický klub, 1932, s. 13

³⁵ PEKAŘ, J. České katastry 1654-1789: Se zvláštním zřetelem k dějinám hospodářským a ústavním, Praha: Historický klub, 1932, s. 18

5.1 ŽATECKÁ BERNÍ RULA Z ROKU 1654

Berní rula, kterou jsem si zvolila pro svoji bakalářskou práci a ze které jsem prováděla svá srovnání a statistiky, má své vlastní specifické rozložení stran. V levém horním rohu jsou uvedeny názvy měst, přičemž je v závorce uvedeno, pod kterou oblast město, městečko, vesnice či hospodářství spadá. Jména hospodářů, kteří jsou zapsáni pod daným městem, městečkem, vesnicí či hospodářstvím jsou zařazena do skupiny chalupníků, sedláků nebo zahradníků. V případě, že se jedná o město, je místo sedláků uveden údaj „sousedé“³⁶. Zde již začíná statistická část, kde je uveden soupis dědin, kterou chalupníci, sedláci a zahradníci mají, kolik osívají, a též kolik chovají potahů a dobytka. Dále již bývají uvedeny pouze případné poznámky a zajímavosti.

Z provedeného součtu chalupníků, sedláků a zahradníků z oblasti Žlutic jsem zjistila, že celkem žilo ve Žluticích 114 chalupníků, 167 sedláků (počítaje i s 27 sousedy z města) a 8 zahradníků. Půda k obdělání v celé žlutické oblasti činí 5 296,3 strychů, též nazývaných korců. Vesnicemi, městečky a městy, které jsou do této oblasti zahrnuty a které pěstovaly pouze žito, byly Herstošice (Heršadice), Vahaneč (Bohentsch), Knínice (Knínice), Veselov (Pastenau), Ratiboř (Ratiboř), Skoky (Štok), Polom (Pohlem), Sovolusky (Cobles), Chyše (Chyše), Záhořice (Záhoří), Balkova (Balková), Protivec (Protivice), Libkovice (Libkovice), Vrbice (Firvic), Nahořečice (Nahořice), Vítkovice (Vítkovice), Ždár (Ždár), Kračín (Kračím), Balková (Balková), Čichořice (Poříčí) a Čichořice (Sichořic). Vesnicemi, městečky a městy, kde včetně žita lidé pěstovali také pšenici, byly Čichořice (Lub), Jablonná (Wurtz), Vladořice (Vladař), Podštěly (Podstübel), Radotín (Radotín), kde měli navíc vlastní pivovar, dále Lubenec (Lubenec), kde byl dle záznamu uveden v poznámkách mlýn a poté další městečko Lubenec (Lubenec), kde patrně došlo k písařské chybě, neboť je v zajímavostech městečko zapsáno jako ves a sousedi jsou zaznamenáni jako sedláci.³⁷ Dále zde máme vesnice Hlineč (Lintz) a poté Jesínky (Besing), kde mimo žito tamní obyvatelé pěstovali též oves a ječmen. Vsi Ratiboř (Ratiboř) a Čichořice (Sichořic) byly označeny jako vsi s nejlépe si stojícím dobyt看kem a k městu Chyše byla připsána poznámka, že roku 1618 se ve městě zdržovali

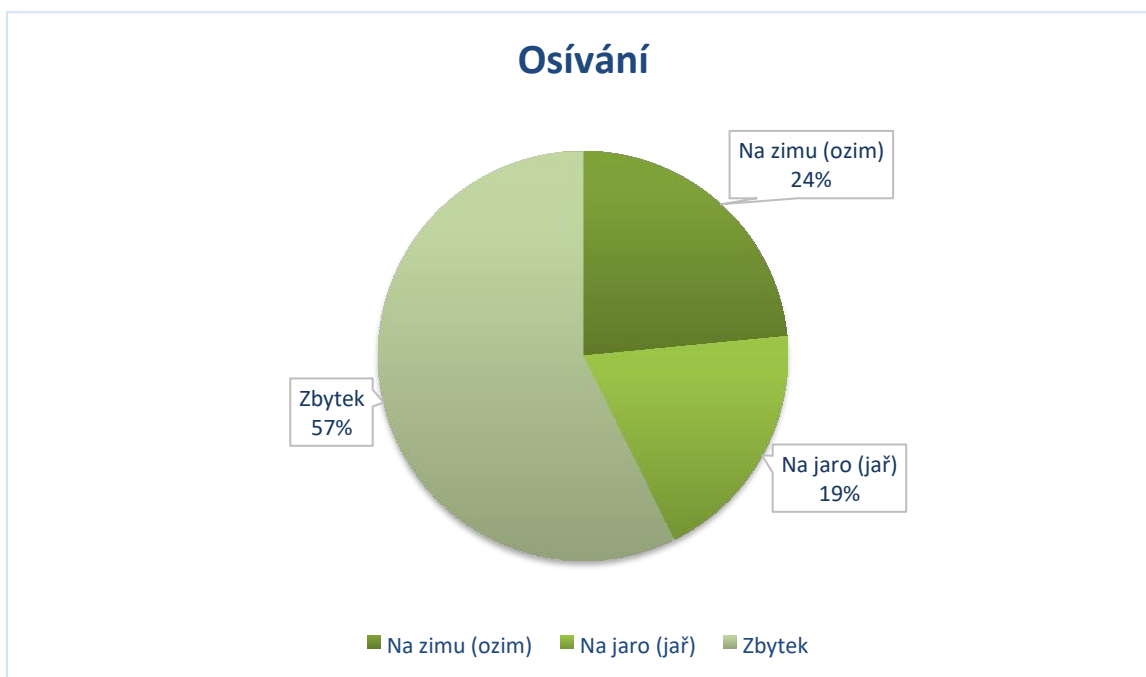
---

³⁶ LIŠKOVÁ, Marie. Berní rula: 32, I. díl. Kraj Žatecký. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954., s. 94

³⁷ LIŠKOVÁ, Marie. Berní rula: 32, I. díl. Kraj Žatecký. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954., s. 215

2 židé, kteří se vrátili do města roku 1632. Uvádí se zde: "Sousedům sou na velkou škodu neb i řeznictví provozují."³⁸

Graf č. 1 – Osívání dle roční doby

Zdroj: LIŠKOVÁ, Marie. Berní rula: 32, I. díl. Kraj Žatecký. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 69-238

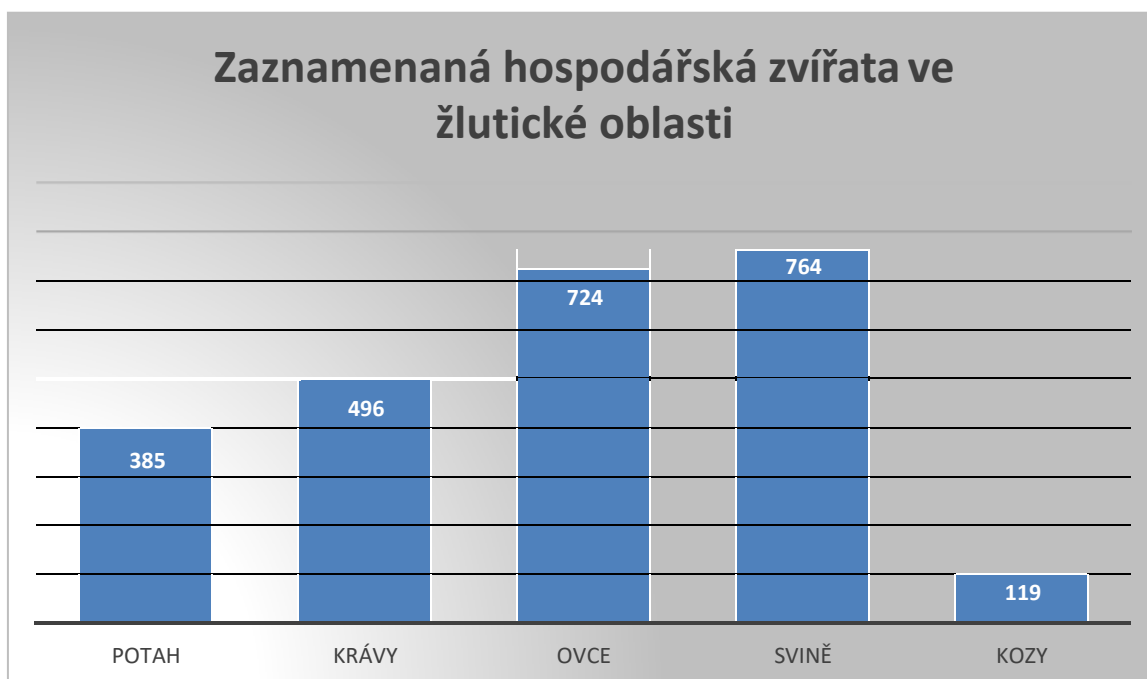
Grafem umístěným výše jsem chtěla vyjádřit dělení půdy obyvatel z oblasti Žlutic. Nechtěla jsem ale půdu dělit na tu část půdy, která je orná, část která je ponechána ladem a na část, která je porostlá, jak je uvedeno v berní rule, a namísto toho jsem celkovou půdu k obdělání rozdělila na tu část půdy, která se osévá na jaře, tzv. „jař“, úroda se sklízí v létě, a tato půda je v berní rule pojmenována jako „Na jaro“, na část, která se osévá na podzim, tzv. „ozim“, následně úroda přezimuje a sklízí se v létě následujícího roku, a tato půda je v berní rule pojmenována jako „Na zimu“ a na zbytek půdy, který zůstane buď ladem, zaroste travou jako pastva pro dobytek, anebo v této části půdy byla zasazena zelenina

³⁸ LIŠKOVÁ, Marie. Berní rula: 32, I. díl. Kraj Žatecký. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954., s. 215

sloužící pro konzumaci místním obyvatelům, jako je například řepa. Samozřejmě se jedná jen o mé domněnky, ve skutečnosti mohla být zbylá půda určena k jiným účelům. Z grafu vyplývá, že 24 % půdy neboli 1242,8 korců půdy bylo oseto na zimu, 19 % půdy neboli 1018,8 korců půdy bylo oseto na jaro a 57 % orné půdy bylo využito jinak.

Ve žlutické oblasti byla nejvíce využívána a zaznamenávána zvířata jako potah, krávy, ovce, svině a kozy. Jako další skupina byl v berní rule uveden tzv. jalový dobytek (dobytek, který není a zatím ani nebyl v březí), který ale v grafu níže nezaznamenávám, neboť nebylo uvedeno, zda se jednalo o jalové ovce, krávy či o něco jiného.

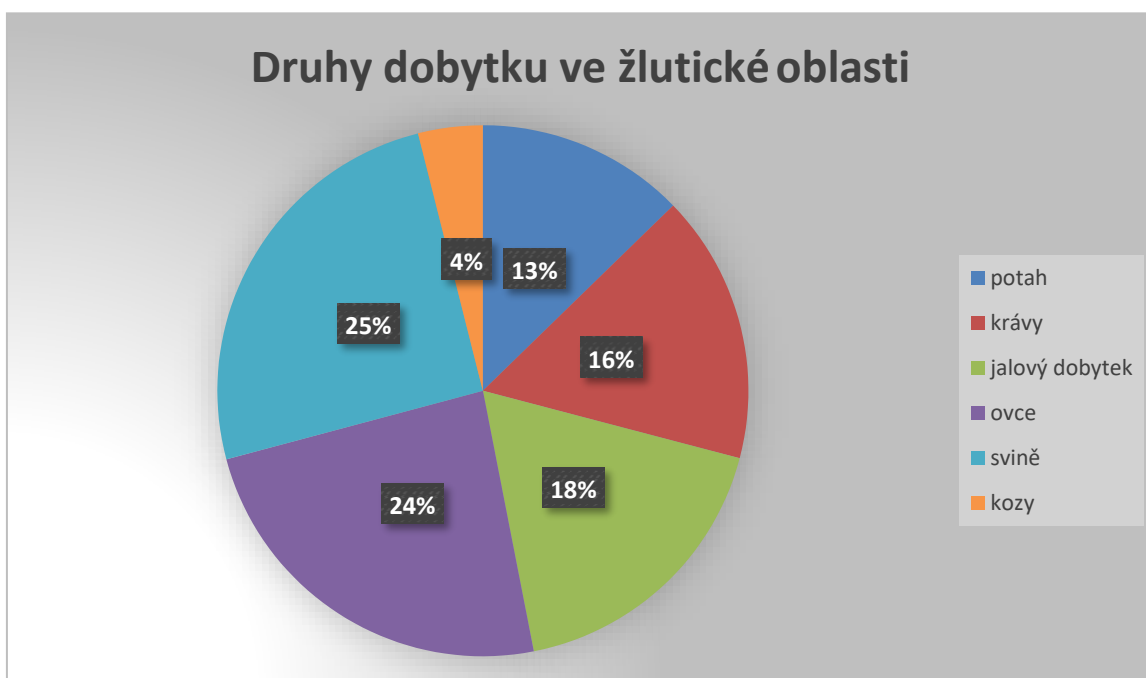
Graf č. 2 – Četnost hospodářských zvířat ve žlutické oblasti

Zdroj: LIŠKOVÁ, Marie. Berní rula: 32, I. díl. Kraj Žatecký. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 69-238

Graf zaznamenává počet jednotlivých druhů zvířat, přičemž ze sečtených zvířat z celé žlutické oblasti, zaznamenané v berní rule, jsou nejméně početné kozy a nejvíce chované se ukázaly být svině. Poté následují ovce, krávy a potah, což byl tažný dobytek. Celkem bylo ve žlutické oblasti 3 028 kusů chovné zvěře, počítaje i s jalovým dobytkem, kterého bylo 540 kusů.

Graf č. 3 – Procentuální vyjádření druhů dobytka ve žlutické oblasti

Zdroj: LIŠKOVÁ, Marie. Berní rula: 32, I. díl. Kraj Žatecký. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 69-238

Z celkového počtu dobytka ve žlutické oblasti bylo 13 % dobytka určeno pouze pro pracovní účely, spojené se obděláváním zemědělské půdy a transportem a zbylých 87 % bylo určeno na chov, na mléko a na maso. Největší zastoupení měly ovce a svině, přičemž ani jeden druh dobytka není určen primárně pro produkci mléka. Lze tedy soudit, že byla ve žlutické oblasti největší poptávka po mase a po vlně. Největší počet dobytka je v berní rule zaznamenán u města Chyše (Chyše) s celkovým počtem 568 kusů. Mezi prvním a druhým místem, kterým je Protivec (Protivice) se 273 kusy, je veliký propad kusů dobytka. Jediná další ves s více než dvěma sty kusy dobytka jsou Vladořice (Vladař) s 220 kusy. Ves s nejmenším počtem dobytka, zahrnující pouze dvě krávy a dva kusy jalového dobytka, jsou Čichořice (Lub). Zde je zaznamenán pouze jediný sedlák, Jakub Hlína, který i přes slabý počet dobytka vlastnil dva lesy. Jeho hlavní obživou byl vývoz dříví a obilí do města Chyše. Veškerá další městečka a vsi mají již více než 10 kusů dobytka, přičemž Čichořice (Sichořic) jich mají nejméně, a to 15 kusů.

---

6 MATRIKA

Začátkem 17. století patří Žlutice mezi přední města Žateckého kraje. Pouze královská města jako Most, Žatec, Kadaň, Chomutov a Louny předčila město Žlutice. Jediné poddanské město, které se svou lidnatostí Žluticím blížilo, byl Jirkov.³⁹

Válečné útrapy za třicetileté války a s tím spojené ztráty na životech, vypalování měst i vsí, a především hromadný odchod obyvatel protestantského vyznání po roce 1621 do exilu, způsobil nečinnost farních úřadů a úplně pozastavily uzavírání matričních knih. Římskokatolické církvi se dařilo obnovit funkci jednotlivých farních úřadů teprve až po ukončení celé války. Některé farnosti byly natolik rozsáhlé právě kvůli tomu, že se církvi nepodařilo dosadit dostatek farářů na každou farnost. Jedna matrika mohla obsahovat až dvacet obcí. Kněží z klášterů též přispívali k obnovení funkčnosti far. Častokrát bývají nejstarší matriky menší a podlouhlejší údajně z toho důvodu, aby se vešly do jezdecké boty, protože kněží mívali ve zvyku objíždět farnosti na koních. V období 1654-1690 je založen největší počet nových matrik. Knihy rozmanitých rozměrů mají koženou vazbu, některé jsou zdobeny slepotiskovým písmem a zlatou ořízkou. Úvodní strana je pokryta ozdobnými nápisy a počet listů matrik je různorodý, při popsání posledního zápisu byla následně založena nová kniha.⁴⁰

Matrika pro zápisy o křtech, sňatcích a pohřbech bývala v nejstarším období vedena v jedné knize pro celou farnost. Byla rozdělena na tři části, psána chronologicky a ve strohém větěném stylu. Zapisovatelé v ní udaje zaznamenávali v českém nebo německém jazyce s vyskytujícími se prvky občasných latinských slov. Na posledních listech matriky lze v některých případech nalézt zvlášť zapsané křty nemanželských dětí, křty a sňatky katů a jiných snížených osob nebo pohřby popravených lidí. V zápisech o křtu bývalo zpravidla uváděno datum křtu, obec, ve které k narození došlo, křestní jméno křtěného dítěte, jméno a příjmení otce, křestní jméno matky bez uvedení jejího rodného příjmení. U kmotrů a svědků křtu bývalo uváděno jak jméno, tak i příjmení, dále jejich postavení či vykonávané řemeslo a obec, ve které žili. Dále bylo v knize zapsáno knězovo jméno, příjmení a jeho hodnost – kaplan, farář nebo děkan. Ne u každé fary je v zápisech

---

³⁹ HAUBERTOVÁ, Květoslava. K vývoji a stavu obyvatel ve Žluticích a okolí v 17. století. *Západočeský historický sborník 6*. Plzeň: Státní oblastní archiv Plzeň, 2000, s. 146.

⁴⁰ HÁSEK, Václav. *Učebnice pro začínající rodopisce*. Praha: Česká genealogická a heraldická společnost v Praze, [2014]. ISBN 978-80-905500-1-8. s. 36-37

---

uváděn rok, obec či jméno kněze, který matriku spravoval. První opisy matrik v roce 1686 nařídila vytvářet olomoucká diecéze pro svoji potřebu. Zápisy o sňatku mívaly uvedeno nejprve datum, pak obec, křestní jméno a příjmení ženicha, někdy jméno a příjmení otce ženicha, pouze křestní jméno nevěsty, jméno a příjmení otce nevěsty. U svědků bývala v této části matriky zapisována jména, příjmení, řemesla a obec, ze které pocházeli. Kněz, který obřad vedl, byl pod zápisem uveden svým jménem a příjmením. Co se týče zápisů o pohřbu, bylo zde uvedeno jak datum pohřbu, tak obec, ve které došlo k úmrtí, dále křestní jméno a příjmení pohřbeného a údaj, zda byl zesnulý zaopatřen poslední svátostí. U významných osobností býval zápis o zemřelém mnohem podrobnější, stejně tak záznamy obětí významných událostí, jakými byly například požáry nebo vraždy. V českých záznamech bývalo používáno písmo humanistické s přechodem do novogotické kurzívy s používáním spřežek, například „rž-ř“, „ss-š“, „cz-č“ a „ie-ě“ a dále proměnou písmen, například „j-g“, „ú-au“ a „v-w“. Pravopis nebyl ustálen, psaní „y-i“ nebylo rozlišováno. Na začátku nového období byl rok vždy uveden velkým písmenem a datum bylo napsáno arabskými číslicemi. Měsíc byl nejčastěji zapisován latinsky a slovně. Veškerá úprava zápisu byla ponechána výhradně na zapisujícím knězi, proto nebývá jednotná. Údaje, které se zapisovaly do matriky, byly ústně nahlášeny knězi ještě před obřadem. Nezáleželo tedy pouze na tom, jak dotyčný informace znal, ale též na faktu, jak dobře zapisující duchovní slyšel a porozuměl mluvenému slovu. Často tak mohlo docházet ke komolení a různým proměnám nahlášených příjmení oddaných, svědků či rodinných příslušníků. Matriční knihy jsou též doplněny o zápisy mimořádných událostí, jakými byly situace okolo dění ve vsi, například umístění nového zvonu do zvonice, požár, či velká povodeň. V ojedinělých případech můžeme v matrice nalézt i celý soupis obyvatel vsi, nebo například seznam duchovních farností v obci a majitelů panství. Dále se zde objevují zápisy o platbě desátků farářů, což byla zhruba desetiprocentní daň placená dané náboženské instituci, nebo seznam plateb za takzvanou „železnou krávu“, což bývaly případy, kdy farář zapůjčil krávu domácnosti za placení nájmu, přitom kráva zůstávala farním majetkem i v případě úhynu.⁴¹

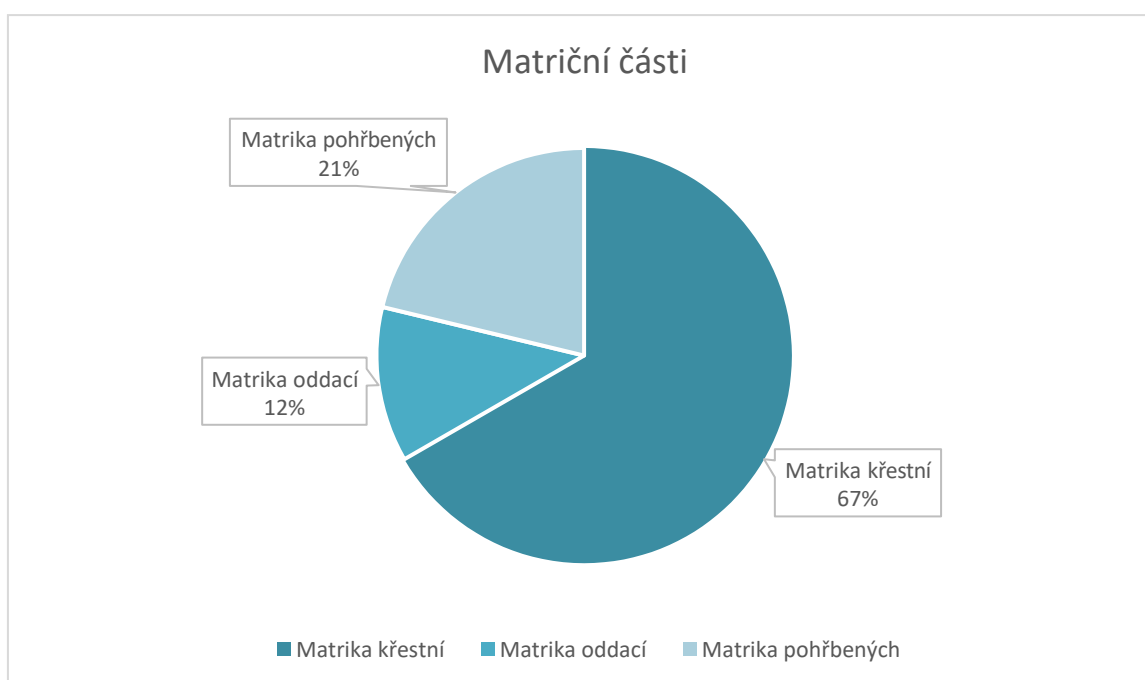
---

⁴¹ HÁSEK, Václav. *Učebnice pro začínající rodopisce*. Praha: Česká genealogická a heraldická společnost v Praze, [2014]. ISBN 978-80-905500-1-8. s. 40-42

6.1 ŽLUTICKÁ MATRIKA

Nejstarší dochovanou matrikou Žlutic je matrika římskokatolické fary z let 1632-1664 obsahující matriku křestní, oddací i matriku pohřbených.

Graf. č. 4: Dělení matriky do části křestní, oddací a matriky pohřbených

Zdroj: <https://www.portafontium.eu/register/soap-pn/zlutice-01>

Z grafu lze vyvodit, že největší zastoupení má část pro matriku křestní nacházející se na stranách 1–103 a následně 121–133. Tato část obsahuje 2 028 zápisů, matrika oddací je popsána na stranách 104–121, obsahující 368 zápisů, a nakonec matrika pohřbených na stranách 134–145 mající 646 zápisů. Celkově je tedy matrika (pokud nepočítáme nedochované strany) tvořena 3 042 zápisy psanými převážně v češtině s občasnými výskyty latinských názvů a je protkána nářečními výrazy a germanismy.

Podle prvního zápisu byla jmenovaná kniha založena 23. května roku 1632, kdy do ní zaznamenal žlutický farář první katolický křest. Matrika byla sepsána do 145 listů, bohužel titulní list nebyl dochován. Je pravděpodobné, že před matrikou z roku 1632 byla založena matriční kniha starší. Nejspíše prvním katolickým farářem v období rekatolizace v Žluticích byl tepelský premonstrát Řehoř Riegel, který ji sepsal v roce 1624. V matrice je

---

možné rozeznat 16 různých stylů písma. Zapisující nebyli pouze faráři, mohli jimi být i kaplani či osoby spojené se školou.

6.1.1 MATRIKA KŘESTNÍ

Zápis do křestní matriky je povětšinou jednoduchý, postrádá větné vazby s ustáleným formulářem, jehož styl a grafika se občas různí. Mezi základní údaje o křtu patří místo, den křtu, který byl v drtivé většině zároveň i dnem narození dítěte, pohlaví, jméno křtěného dítěte, jméno a příjmení jeho/jejího otce, křestní jméno matky, kdy bylo jisté, že matka bude mít stejné příjmení jako otec. V případě, že šlo o dítě z nemanželského lože, byl zápis proveden do jiné části matriky nebo nebyl proveden vůbec. Dalším údajem u dětí narozených z manželského lože jsou jména kmotrů, kteří bývali obvykle dva nebo tři. V roce 1634 se v matrice objevila nová forma grafické úpravy psaní záznamů do sloupců, kdy hlavní titulek tvoří název rodné vsi, poté následuje řádek s datem a záznam o křtu se jmény rodičů. Nato navazuje další řádek, kdy pod titulkem kmotrové a kmotry jsou ve sloupcích uvedena jejich jména.

Tabulka č. 4. – Zápisy křtu podléhající Žlutickému panství

Část panství Žlutice	Období zápisu křtů	Neuvedeno	Synů	Dcer	Celkem
Žlutice- město	1632-1664	3	400	420	823
Semteš	1632-1664	0	16	13	29
Pšov	1632-1664	0	115	92	207
Verušice	1633-1664	0	26	22	48
Kovářov	1632-1664	0	17	14	31
Štoutov	1632-1664	0	29	30	59
Skřipová	1632-1664	0	11	13	24
Kobylé	1632-1664	0	39	44	83
Kolešov	1633-1664	0	40	38	78
Záhořice	1634-1664	0	21	13	34
Hradský dvůr	1632-1664	0	11	5	16

Zdroj: <https://www.portafontium.eu/register/soap-pn/zlutice-01>

Z této tabulky lze vyvodit, že časový rozsah zápisu křtů ve Žluticích sahal od roku 1632 až do roku 1664, tedy zápisy do matriky křtů pokračovaly i po skončení třicetileté války. Nejvíce křtů probíhalo v hlavním městě panství – Žluticích, nejméně naopak v Hradském dvoře, který jako obec spadal pod žlutické panství. Rodilo se více synů než dcer,

a to i za předpokladu, že zmíněná tři neuvedená pohlaví by byly dívky. Celkový počet narozených synů od roku 1632 do roku 1664 ve žlutickém panství čítá 725 pacholátek, což je dobový název pro narozené chlapce, a celkový počet narozených dcer od roku 1632 do roku 1664 ve žlutickém panství činí 704 dívek. Souhrnný počet narozených dětí je tedy 1432 novorozeňat, která byla v den křtu zapsána do Matriky v oblasti žlutického panství.⁴² Tyto výpočty jsou totožné s výpočty duší z roku 1651 uvedenými v Soupisu poddaných podle víry, které jsem studovala též a kterým lze srovnat soupis počtu duší z následující tabulky:

Tabulka č. 5 – Soupis duší z roku 1651

Místo	Počet duší	Děti do 14 let	Nekatolíci
Žlutice	816	269	1
Hradec	48	21	0
Pšov	0	182	64
Kobylé	67	27	0
Skřípová	38	15	0
Verušice	47	15	0
Kolešov a Záhořice	107	40	0
Semteš	70	32	0
Štoutov a Kovářov	92	36	0

Zdroj: ZAHRADNÍKOVÁ, Magda a Eva ŠTREJNOVÁ. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Žatecko*. Praha 4: Národní archiv, 2017. ISBN 978-80-7469-072-3., s. 686-729

⁴² Úplný počet všech pokřtěných činí 1803 dětí. Jedná se ale i o děti ze vsí Skoky, Veselov, Čichalov, Vladočice a z obce Mlýny, které sice nespádají pod žlutické panství, přesto ale byly zapsány do žlutické matriky.

Celkem bylo ve Žlutickém panství zaznamenáno v Soupisu poddaných podle víry z roku 1651 z Žatecka 1287 zapsaných obyvatel. Pokud se však podíváme na celkový počet zapsaných ze Žlutic i okolí, dostaneme jiné číslo, a to 1786 zapsaných obyvatel. Nejvíce nekatolíků bylo zaznamenáno v roce 1651 v Pšově.

Podle postřehů uváděných jmen novorozeňat jsem zvládla vybrat nejčastěji opakující se jména pacholátkům, což byl Jan, poté Martin, dále podle frekvence četnosti je uváděn Adam, Šimon, Matěj, Eliáš, Řehoř a Ondřej. Naopak vzácnými jmény byli Kašpar, Bartoloměj, Pavel, Petr, Vilém, Samuel a Kryštof a ve zcela ojedinělých případech byly dána jména jako Tobiáš, Daniel, Michal, Jakub, Jáchym, Mikuláš, Tomáš a Melichar. V jednom případě jsem našla jméno Jaroslav a Wenczel.

Co se týče ženských jmen, která byla dávana novorozeným dívkám, nejvíce se používala jména jako Kateřina, Anna a Alžběta, dále Ludmila, Judit, Marie, Margareta, Eva, Zuzana, Sabina, Rozina, Dorota a Barbora. Ojedinělými jmény jsou Marta, Lukrécie, Johana, Salomína a Oršula.

6.1.2 MATRIKA ODDACÍ

Oddací matrika začíná titulkem: „Poznamenání osob, které v stav manželství od léta 1632 ve městě Žluticích vstupovaly.“ Zápisy, které zde byly provedeny, jsou rozsáhlejší než zápisy v matrice křestní a jejich formulář je relativně daný. V určitých případech se na prvním místě objevuje údaj o místní příslušnosti snoubenců dle bydliště ženicha. Poté je uveden datum. Dále jsou zapsaná jména snoubenců s uvedením stavu jako „mládenec, vdovec, panna, vdova“. U ženicha se můžeme setkat i se jménem otce, ale vždy se v zápisu uvádí jméno otce a příjmení u nevěsty s místem, odkud pocházejí. Záznam týkající se svědků nebývá však v matrice z pravidla uveden. Pokud existuje, je zapsán prostým „Byli při tom,“ „Byly při tom vosoby“, nebo „Družbové“, dokonce i „Rukojmové“. Můžeme dohledat případy, kdy si matrikář nezapsal příjmení ženicha, avšak častěji nebývá uvedeno příjmení u nevěsty – předpokládá se, že má stejné jako uváděný její otec. Styl zápisu z roku 1645 se vymyká většinovým vzorbám. Vzpomeneme-li na sloupcový způsob zápisu o křtech, lze v těchto dokladech snad i vidět počátky rubrikového typu záznamu, který byl ovšem obecně zaveden v matrikách až roku 1771. Místo toho, aby byly prováděny zápisy do matriční knihy

---

v den obřadu, byly prováděny až tehdy, kdy se snoubenci ohlásili na faře a dohodli svatební obřad s farářem kostela. Toto tvrzení vyplývá z formulace, kdy bylo zapsáno: „Bude sobě bráti“, v některých případech bylo též škrtnuto a opraveno na „Bral sobě“, aniž by bylo změněno také datum. Pokud byla zapisující osoba znalá místních poměrů a oblast spravovala dlouhodoběji, můžeme v knihách nalézt k osobám i dopsané údaje pozdějších událostí. Datování zápisu svateb odpovídá spíše běžným všedním dnům, pátkům a výjimečně i neděli. Velmi často se však svatby nejspíše konaly na dny známých svátků, jako například svátek svatého Matěje nebo Havla. Ovšem jsou zapsány i svatby konající se v den Dušiček či z pátku po Popeleční středě, tedy z doby postní, pro svatby vyloučené.⁴³

Z oddací matriky lze vyvodit mnoho zajímavých závěrů. Kupříkladu ten, že si žlutické ženy mnohem častěji brali muže z jiných obcí, zatímco žlutičtí muži hledali své nevěsty převážně ve Žluticích. Přesněji bylo ze zaznamenaných uzavřených sňatků 71 mužů původem ze žlutického panství, zatímco nevěsta byla z okolí. Ve žlutických záznamech jsou zahrnuty jak ty zápisy, u nichž je alespoň jeden ze snoubenců původem ze Žlutic, tak i ty, kde oba snoubenci pocházejí z jiné farnosti. Celkem bylo ve žlutické Matrice zaznamenáno 368 sňatků, z toho ve 318 případech pocházel alespoň jeden ze snoubenců ze Žlutic či z blízkého okolí a ve zbylých 50 případech byli oba snoubenci obyvatelé jiné farnosti.

6.1.3 MATRIKA POHŘEBNÍ

Nejobecnější částí Matriky je část pohřební. Začíná titulkem „Anno 1632. Poznamenané osoby, které jsou pohřbeny.“ Zápis začíná datem úmrtí dotyčné osoby. Ne vždy je tento údaj dobře viditelný a čitelný. Dále zápis pokračuje slovem „pochován/pochována“. Poté bývá v řádku následně uvedeno „děvčátko“ nebo „pacholátko“ (například: „*Pochováno pacholátko Matouše podruha na baště*“) v souvislosti, zda bylo zemřelé batole mužského či ženského pohlaví. Pokud se jedná o dospělejší členy rodiny, bývá toto označeno slovy: „dcera, syn, matka, otec, manžel, manželka“ (například „*Pochována dcera Vondry podruha ze dvora pana Jiříka Bílka*“) či další označení jako „pán, stará, Němec“ (například: „*Pochována stará pekařka u Hořejší brány*“) nebo „soldat“ v případě, že se jednalo kupříkladu o mrtvého vojáka, který procházel Žluticemi během třicetileté války.

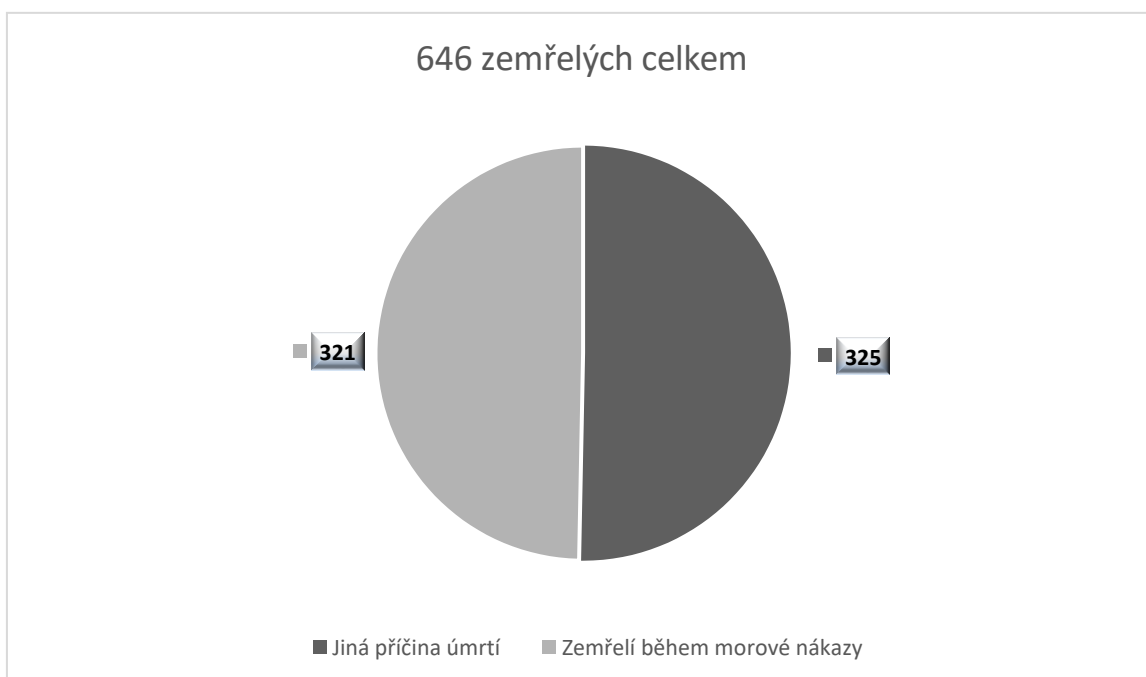
---

⁴³ HAUBERTOVÁ, Květoslava. K vývoji a stavu obyvatel ve Žluticích a okolí v 17. století. *Západočeský historický sborník* 6. Plzeň: Státní oblastní archiv Plzeň, 2000, s. 148-149.

Pohlaví pohřbené dospělé osoby se neuvádí, odvodit si jej musíme z křestního jména, rodinného postavení či uvedeného povolání. U jistého pana Ondřeje Noska, zapsaného v Matrice na straně 142, je uveden jako u jediného ze všech zemřelých věk, který čítal 83 let. Můžeme se domnívat, zda byl věk zapsán z důvodu, že se jednalo o historicky nejstaršího občana Žlutic či z nějakého jiného mimořádného důvodu či momentálního nápadu zapisujícího. V pozdější době byl však i tento údaj v matrikách zaznamenáván. Výjimkou nebyly ani záznamy, kde byly uvedeny povolání zemřelých osob „šafářka, pekařka, písař, kuchařka“ (například: „*Pochován tovaryš od pana Jana*“) nebo případy, kdy nebylo známo jméno dotyčného, a proto je v záznamu uvedeno „*soused, suseda*“ (například: „*Soused zdejší*“). Pohřební matrika skýtá celkem 646 záznamů zemřelých osob. V této části matriky je připsán v průběhu zapisování úmrtí před 30. květnem roku 1633 titulek: „*Začátek morového nakažení*“. Během tohoto období zemřelo na mor 321 obyvatel žlutického panství.

Graf č. 5 – Zemřelí během let 1632-1664

Zdroj: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070711/zlutice-01_1370-nz?x=299&y=-3&w=696&h=284

Z grafu lze jasně vidět, že téměř polovina všech zemřelých v letech 1632-1664 skonala v jednom jediném roce za morové epidemie, přičemž celkem bylo před morovou nákazou ve Žluticích 1 200 obyvatel. Za jeden rok tedy vymřela více jak čtvrtina Žlutic.

Další záznamy vztahující se k nehodám nalezneme na úplném konci Matriční knihy na straně 145. Jedná se o zemřelého Jana Martinojice, který zesnul následkem padajícího prkna z věže. Druhým byl Jan Toczau, do kterého udeřil hrom a zabil ho na místě. V minulosti kupříkladu bývalo zcela běžné, že úmrtí v rodném listě neodpovídalo úmrtí na náhrobní desce. Porušení chronologie v Matrice tedy nebylo považováno za nijakou závažnější chybu. Protože se v úmrtní Matrice píše „Pochován“, soudíme z toho, že v tento den člověk nezemřel, ale byl pohřben, tedy datum pravděpodobně neznámá den smrti, nýbrž den pohřbu. Pouze v ojedinělém případě matrika uvádí zároveň i den úmrtí, a to u pána města, který byl pochován dne 8. července roku 1633 s nápisem: „Umřel urozený a statečný rytíř pan Adam Jiří Kokořovec z Kokořova 14. dne January.“

ZÁVĚR

Při výběru bakalářské práce by mě nenapadlo, co všechno prožiji při jejím zpracování. Ze začátku jsem měla velké problémy s překladem matriky Žlusic, byla jsem ale odkázána na Mgr. Bc. Ingrid Ahneovou, která mě seznámila s fascinující vědou genealogie. Pro paní magistru je tento obor koníčkem, bádá ve starých matrikách a historických dokumentech při hledání svých předků, a proto byla nucena naučit se číst staré texty. Předala mi cennou literaturu a pomůcky pro jejich přepisy a překlady a sama mi pomohla se základní orientací v těch nejobtížněji rozluštitelných částí Matriky oddací. Při prohlubování mé nově nabyté schopnosti genealogie jsem objevila na facebookových stránkách celou skupinu nadšených genealogů, kteří se zabývají tím samým, čím se zabývám já v mé bakalářské práci. I oni mi pomohli přeložit pár výrazů, kterým jsem ne zcela rozuměla.

Ze Soupisu podaných podle víry, který jsem si též vybrala pro zkoumání ve své bakalářské práci, jsem zjistila, že ve Žlusicích žilo celkem 816 obyvatel, 269 dětí a 82 starších občanů. Z těchto 816 obyvatel bylo ve Žlusicích založeno 160 rodin, z nichž bylo 46 bezdětných. Z hlediska sociální skladby obyvatelstva Žlusic podle urozenosti žilo ve Žlusicích 8 šlechticů, 16 svobodných občanů, 723 měšťanů, 67 poddaných a dva cizozemci. Nejčastějším povoláním ve Žlusicích byla děvečka, dále pohůnek, a sedlák. Objevila jsem ale i tak zvláštní povolání, jako byl čutrajber, hamlknecht, štěpař, succentor či thortnik. Při pátrání významu názvů starých řemesel v dostupné literatuře nebo mezi genealogy jsem došla k závěru, že uváděná povolání či řemesla neměla ustálenou podobu, často jde o místní názvy, latinská pojmenování nebo počestění německých slov. V jedné matriční knize tak můžeme najít i více pojmenování jednoho a toho samého řemesla – viz svinař, sviňák nebo branny, braný i branný.

Po soupisu poddaných podle víry jsem se rozhodla věnovat dalšímu neméně důležitému pramenu z oblasti Žlusic, berní rule, kterou zpracovala paní Marie Lišková. Po nastudování tohoto dokumentu jsem chtěla ve své práci vyjádřit dělení půdy obyvatel z oblasti Žlusic tím způsobem, že jsem celkovou půdu k obdělání rozdělila část půdy, která se osévá na jaře, tzv. „jař“, úroda se sklízí v létě, a tato půda je v berní rule pojmenována jako „Na jaro“, na část, která se osévá na podzim, tzv. „ozim“, následně úroda přezimuje a sklízí se v létě následujícího roku, a tato půda je v berní rule pojmenována jako „Na zimu“ a na zbytek půdy, který zůstane buď ladem, zaroste travou jako pastva pro dobytek, anebo

---

v této části půdy byla zasazena zelenina sloužící pro konzumaci místním obyvatelům. Z grafů, které jsem sestavila, vyplývá, že 24 % půdy neboli 1242,8 korců půdy bylo oseto na zimu, 19 % půdy neboli 1018,8 korců půdy bylo oseto na jaro a 57 % orné půdy bylo využito jinak. Ve svém dalším zkoumání berní ruly jsem zaznamenala zvířata jako potah, krávy, ovce, svině a kozy a jalový dobytek. Graf k tomuto účelu zpracovaný zaznamenává počet jednotlivých druhů zvířat, přičemž ze sečtených zvířat z celé žlutické oblasti zaznamenané v berní rule, jsou nejméně početné kozy a nejvíce chovanými se ukázaly být svině. Celkem bylo ve jmenované oblasti zaznamenáno v berní rule 3 028 kusů chovné zvěře. Z celkového počtu dobytka ve žlutické oblasti, bylo 13 % dobytka určeno pouze pro pracovní účely spojené s obděláváním zemědělské půdy a transportem a zbylých 87 % bylo určeno na chov, na mléko a na maso. Největší zastoupení měly ve žlutické oblasti ovce a svině. Největší počet dobytka je v berní rule zaznamenán u města Chyšce (Chyšce) s celkovým počtem 568 kusů. Druhým místem v četnosti dobytka je Protivec (Protivice) se 273 kusy, a na třetím místě se umístily v počtu dobytka Vladořice (Vladař) s 220 kusy. Ves s nejmenším počtem dobytka, zahrnující pouze dvě krávy a dva kusy jalového dobytka jsou Čichořice (Lub). Veškerá další městečka a vsi mají již více než 10 kusů dobytka, přičemž Čichořice (Sichořic) mají nejméně, 15 kusů. Zde tak mohu prokázat souvislost údajů o povolání či řemeslech získaných z matrik a současně údajů o počtech domácích zvířat z berní ruly, například chov ovcí se odráží v povolání jako ovčák, hamlknecht, lemrknecht či masterknecht.

Při zpracovávání matriky jsem vyvodila následující závěry: matrika křestní zahrnuje 67 % celkové matriky, matrika oddací pokrývá pouhých 12 % a matrika pohřbených je obsažena ve 21 % matriky. Panství Žlutice bylo podle tabulky a historických poznatků v letech 1632-1664 rozděleno na Žlutice, Pšov, Kobylé, Borek, Dolánky, Štědrá, Skřipová a Hradský Dvůr, Verušice a Kolečov, Zbraslav, Záhořice, Chlum a Týniště. Celkový počet narozených pacholátek v letech 1632-1664 ve žlutickém panství činil 725, zatímco počet narozených děveček byl o 21 menší. Nejčastěji udávanými jmény pro chlapce byli Jan, Martin, Adam, Šimon, Matěj, Eliáš, Řehoř a Ondřej. Nejčastěji udávanými jmény pro dívky byla Kateřina, Anna, Alžběta, Ludmila, Judit, Marie, Eva, Zuzana. Oproti tomu nejvíce ojedinělými jmény pro chlapce byl Jaroslav a Wenczel a dívčími jmény Marta, Lukrécie a Johana. Z oddací matriky jsem vyvodila závěr, že celkově bylo ve žlutické matrice zaznamenáno 368 sňatků, z toho v 50 případech byli snoubenci původem z jiné fary a v 318 případech pocházel alespoň jeden ze snoubenců ze Žlutič či z blízkého okolí. Na základě

---

matriky zemřelých jsem zjistila, že v letech 1633 zemřela více jak čtvrtina obyvatel Žlutic na mor a od roku 1632-1664 zemřelo ve Žluticích celkem 646 obyvatel, jejichž konkrétní specifikaci uvádím v příslušném grafu v této kapitole. Ze zápisů jsem pochopila, že obyvatelé byli do matriky zaznamenáváni teprve až v den pohřbu, nikoli v den, kdy zemřeli. Pouze v jediném případě je v matrice evidován věk zemřelého a v jediném případě je uvedeno datum úmrtí, a to u žlutického purkmistra Adama Jiřího Kokořovce z Kokořova, jehož celá rodová linie je v mé bakalářské práci též obsažena počínaje právě Adamem Jiřím a konče Ferdinandem Hroznatou.

RESUMÉ

When I was choosing the bachelor's thesis, I would not even imagine of what would I experience during processing it. At the beginning I had big problems with the translation of Žlutice registries, but I was referred to Mgr. Bc. Ingrid Ahne, who introduced me this fascinating science of genealogy. This field is for miss Ahne a hobby, she researches in old registers and historical documents while searching her ancestors, and therefore she was forced to learn reading the old texts. She gave me valuable literature and aids for their transcripts and translations, and she helped me a lot with a basic orientation in the most difficult decipherable parts of the Marriage Register. While improving my newly acquired ability of genealogy, I discovered on Facebook pages a whole group of genealogists who deal with the same thing, what I was dealing with in my bachelor's thesis. They helped me translate a few new terms, which I wasn't able to fully understand.

From the List of Submitted by Faith, which I also chose to examine in my bachelor's thesis, I found that in Žlutice lived 816 inhabitants, 269 children and 82 senior citizens. Of these 816 inhabitants, 160 families were established in Žlutice and 46 of them were childless. In terms of the social composition of the population of Žlutice, according to their nobility, lived 8 nobles, 16 free citizens, 723 burghers, 67 subjects and two foreigners in Žlutice. The most common occupations in Žlutice were "děvečka", then a buckwheat, and a farmer. But I also discovered such special occupations as chutraber, hamlknecht, cleaver, succentor or thortnik. When searching for the meaning of the names of old crafts in the available literature or among genealogists, I came to the conclusion that the mentioned professions or crafts did not have a stable form, often local names, Latin names or the honing of German words. In one registry book we can find more names of one and the same craft – "svinař, sviňák" or "branny, braný" and "branný"

After a list of subjects according to faith, I decided to dedicate another important source from the Žlutice area, the tax rule, which was made by Mrs. Marie Lišková. After studying this document, I wanted to express the division of land in the Žlutice area in my work by dividing the total land to be cultivated by the part of the land that is sown in the spring, the so-called "jař", the crop is harvested in the summer, and this land is named in the harvest rule as "jař", for the part that is sown in autumn, the so-called "ozim", then the crop overwinters and is harvested in the summer of the following year, and this soil is named in harvest rule as "for winter" and the rest of the land, which shall be fallow, shall

---

be overgrown with grass for cattle, or in this part of the land, vegetables were planted as a food for the locals. The graphs I compiled show that 24% of the land or 1242.8 crops was sown for the winter, 19% of the soil or 1018.8 crops was sown in the spring and 57% of the arable land was used differently. In my further examination of the gneiss, I recorded animals such as coats, cows, sheeps, sows and goats, and barren cattle. The graph processed for this purpose records the number of individual species of animals, while of the counted animals from the entire yellow area recorded in the collection rule, the goats are the least numerous and the most reared are sows. In the named area was recorded a total of 3,028 pieces of farmed game. Of the total number of cattle in the Žlutice area were 13% of cattle intended only for work purposes associated with the cultivation of agricultural land and transport, and the remaining 87% were intended for breeding, milk and meat. Sheep and sows had the largest representation in the Žlutie area. The largest number of cattle is recorded in the harvest rule near the town of Chyšě (Chyšě) with a total of 568 head. The second place in the number of cattle is Protivec (Protivice) with 273 pieces, and the third place in the number of cattle is Vladořice (Vladař) with 220 pieces. The village with the smallest number of cattle, including only two cows and two barren cattle, is Čichořice (Lub). All other towns and villages already have more than 10 cattle, while Čichořice (Sichořice) has at least 15 pieces. Here I can prove the connection between data on occupations or crafts obtained from registries and at the same time data on the number of domestic animals from barn gneiss, for example sheep breeding is reflected in occupations such as “ovčák”, hamlknecht, lemrknecht or masterknecht.

When processing the registry, I made the following conclusions: the “matrika křestní” covers 67% of the total registry, the “matrika oddací” covers only 12% and the “matrika pohřbených” is contained in 21% of the registry. According to the table and historical knowledge, the Žlutice estate was divided into Žlutice, Pšov, Kobylé, Borek, Dolánky, Štědrá, Skřipová and Hradský Dvůr, Verušice and Kolešov, Zbraslav, Záhořice, Chlum and Týniště in the years 1632-1664. The total number of children born in the years 1632-1664 in the Žlutice estate was 725, while the number of girls born was 704. The most frequently given names for boys were Jan, Martin, Adam, Šimon, Matěj, Eliáš, Řehoř and Ondřej. The most frequently given names for girls were Kateřina, Anna, Alžběta, Ludmila, Judit, Marie, Eva, Zuzana. On the other hand, the most unique names for boys were Jaroslav and Wenczel and for girls Marta, Lukrécie and Johana. I deduced from the “oddací matrika” that

---

a total of 368 marriages were recorded in the “Žlutická matrika”, of which in 50 cases the couple were from another rectory and in 318 cases at least one of the couple came from Žlutice or the surrounding area. Because of “matrika zemřelých”, I found out that in 1633 more than a quarter of the population of Žlutice died because of the plague, and from 1632-1664 a total of 646 inhabitants died in Žlutice, whose specific specifications are given in the relevant graph in this chapter. I understood from the records that the inhabitants were not recorded in the register, in the day of their funeral, instead of the day they died. Only in one case is the age of the deceased registered in the register and in only one case the date of death is given, to the mayor of Žlutice Adam Jiří Kokořovec from Kokořov, whose entire family line is also included in my bachelor's thesis starting with Adam Jiří and ending with Ferdinand Hroznata.

SEZNAM LITERATURY

FIALOVÁ, Ludmila, Pavla HORSKÁ, Milan KUČERA, Eduard MAUR, Jiří MUSIL a Milan STLOUKAL. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Vyd. 2., dopl. Praha: Mladá fronta, 1998. Patriae. ISBN 80-204-0720-0, 398 s.

FLEISSNER, Karl. *Dějiny města Žlutice v chronologickém podání*. Žlutice: Muzejní spolek Žluticka, 2012. ISBN 978-80-260-2660-0, 234 s.

GROSS, Alexander. *Dějiny Karlovarského kraje*. První díl: Od pravěku do konce feudálního období (1848). Karlovy Vary: Krajské vlastivědné muzeum v Karlových Varech, 1954, 167 s.

HÁSEK, Václav. *Učebnice pro začínající rodopisce*. Praha: Česká genealogická a heraldická společnost v Praze, [2014]. ISBN 978-80-905500-1-8, 286 s.

HAUBERTOVÁ, Květoslava. K vývoji a stavu obyvatel ve Žluticích a okolí v 17. století. *Západočeský historický sborník 6*. Plzeň: Státní oblastní archiv Plzeň, 2000, s. 145-181

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [1. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-710-6709-1, 568 s.

HORSKÝ, Jan a Markéta PRAŽÁKOVÁ SELIGOVÁ. *Rodina našich předků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Knižnice Dějin a současnosti. ISBN 80-710-6195-6, 143 s.

LIŠKOVÁ, Marie. Berní rula: 32, I. díl. Kraj Žatecký. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, 341 s.

MAUR, Eduard. Čeled' a tovaryši v Čechách v soupisu podle víry z roku 1651. *Historická demografie 23*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999, ISSN 0323-0937, s. 85-135

PEKAŘ, J. České katastry 1654-1789: Se zvláštním zřetelem k dějinám hospodářským a ústavním, Praha: Historický klub, 1932, 363 s.

ŘIČAŘ, Kristoslav. *Občanská genealogie: základy rodopisné práce*. Vyd. 1. Praha: I. Železný, 2000. ISBN 80-240-1080-1, 136 s.

-
- SEDLÁK, Miroslav. *Historický průvodce Karlovarskem*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962, 188 s.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Magda a Eva ŠTREJNOVÁ. *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Žatecko*. Praha 4: Národní archiv, 2017. ISBN 978-80-7469-072-3, 758 s.
- KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2011. ISBN 80-859-8312-5, 992 s.
- PELANT, Jan. *Města a městečka Západočeského kraje: stručné dějiny, současnost a výběrová bibliografie 129 míst*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1984, 333 s.
- POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. Živá minulost (Naše vojsko), 238 s.
- KILIÁN, Jan. *Město ve válce, válka ve městě: Mělník 1618-1648*. České Budějovice: Veduta, 2008. ISBN 978-80-86829-35-7, 300 s.
- ĎURČANSKÝ, Marek. *Česká města a jejich správa za třicetileté války: zemský a lokální kontext*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2255-2, 412 s.
- KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka: obraz doby 1618-1648*. Praha: Paseka, 2000. ISBN 80-718-5311-9, 409 s.
- FUKALA, Radek. *Třicetiletá válka: konflikt, který změnil Evropu*. Opava: Slezská univerzita, 2001. Otázky a problémy z dějin raného novověku. ISBN 80-724-8086-3, 143 s.
- FUKALA, Radek. *Třicetiletá válka 1618-1648*. České Budějovice: Bohumír Němec - Veduta, 2018. ISBN 978-80-880-3026-3, 240 s.
- LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu Militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Praha: Naše vojsko, 1957. Prameny k československým dějinám vojenským, 872 s.

Internetové zdroje

Žlutice, město plné historie: O městě [online]. [cit. 2021-02-17]. Dostupné z:

<https://www.zlutice.cz/obcan/mesto.htm>

https://www.portafontium.eu/iipimage/30070711/zlutice-01_0010-x

Chvalenice: Chouzovy Zelčany [online]. Gallileo Corporation, 2021 [cit. 2021-02-18].

Dostupné z: <http://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/kokorovci-z-kokorova-a-baron-engel-z-engelsflussu/#Ji%C5%99%C3%AD>

Muzeum Karlovy Vary: Epidemie a nemoci v historii kraje [online]. příspěvková organizace Karlovarského kraje, 2021 [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <http://kvmuz.cz/typ/soudobedejiny/epidemie-a-nemoci-v-historii-kraje>

POUZA, Ludvík. Ke každému statku patřili pacholci, děvečky či holomci. Klatovský deník [online]. Klatovy, 2013 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z:

https://klatovsky.denik.cz/zpravy_region/ke-kazdemu-statku-patrili-pacholci-devecky-ci-holomci-20130403.html

Kdo je to?: Kdo je to Děvka? [online]. [cit. 2021-02-24]. Dostupné z:

<https://kdojeto.superia.cz/hanlive/devka.php>

Kdo je to: Kdo je to konšel? [online]. 2020 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z:

<https://kdojeto.superia.cz/historie/konsel.php>

Kdo je to: Kdo je to chalupník? [online]. 2020 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z:

<https://kdojeto.superia.cz/historie/chalupnik.php>

Kdo je to: Kdo je to rychtář? [online]. 2020 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z:

<https://kdojeto.superia.cz/historie/rychtar.php>

KUČEROVÁ, Kateřina. 100+1: Soukeníci jedou, sukýnko vezou: Soukenické řemeslo v českých zemích [online]. 22. 09. 2016 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z:

<https://www.stoplusjednicka.cz/soukenici-jedou-sukynko-vezou-soukenicke-remeslo-v-ceskych-zemich>

Kdo je to: Kdo je to tovaryš? [online]. 2020 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z:
<https://kdojeto.superia.cz/historie/tovarys.php>

Stará řemesla a činnosti? [online]. [cit. 2021-02-24]. Dostupné z:
<http://brtpichlavec.sweb.cz/ves/remesla/remesla.htm>

Ovčáci v 17. a 18. století – úvod k hledání a názvosloví. *Genealogie* [online]. 2020, 29. 2. 2020 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.neznamo.cz/genealogie/ovcaci-v-17-a-18-stoleti-uvod-k-hledani-a-nazvoslovi/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Číslo	Název	Strana
1	<i>„Umřel urozený a statečný rytíř pan Adam Jiří Kokořovec z Kokořova 14. dne January.“</i> – záznam ze Žlutické Matriky	46
2	<i>„Začátek morové nákazy“</i> – záznam ze Žlutické matriky	46
3	Záznam ze Žlutické matriky – starý občan Žludic, který se dožil 83 let	46
4	Žatecký kraj – mapka z berní ruly	47
5	Berní rula v originálním znění	48

SEZNAM TABULEK

Číslo	Název	Strana
1	Žlutické panství dle matriky	10
2	Obyvatelstvo ve Žluticích	15
3	seřazení obyvatel Žlutic dle četnosti povolání	16
4	Zápisy křtu podléhající žlutickému panství	30
5	Soupis duší z roku 1651	31

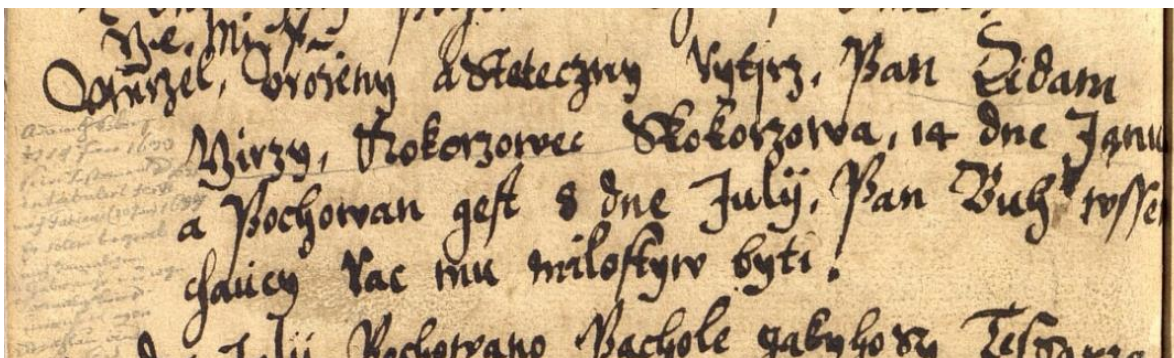

SEZNAM GRAFŮ

Číslo	Název	Strana
1	Osívání dle roční doby	23
2	Četnost hospodářských zvířat ve žlutické oblasti	24
3	Procentuální vyjádření druhů dobytka ve žlutické oblasti	25
4	Dělení matriky do části křestní, oddací a matriky pohřbených	28
5	Zemřelí během let 1632-1664	35

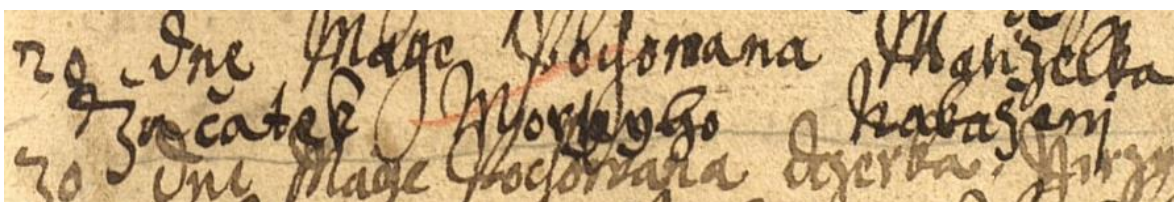
PŘÍLOHY

Obrázek č. 1. – „Umřel urozený a statečný rytíř pan Adam Jiří Kokořovec z Kokořova 14. dne January.“ – záznam ze Žlutické matriky

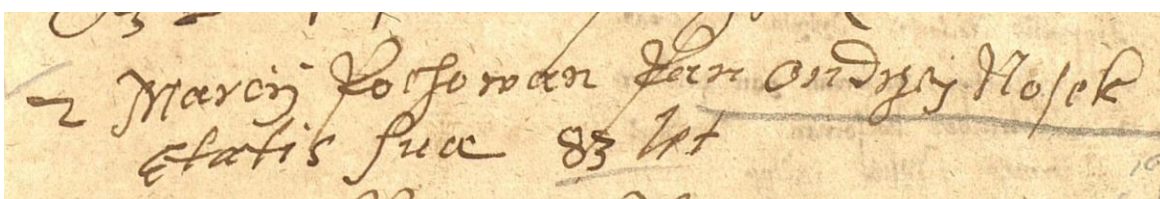
Zdroj: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070711/zlutice-01_1380-z?x=-68&y=91&w=696&h=284

Obrázek č. 2 – „Začátek morové nákazy“ – záznam ze Žlutické matriky

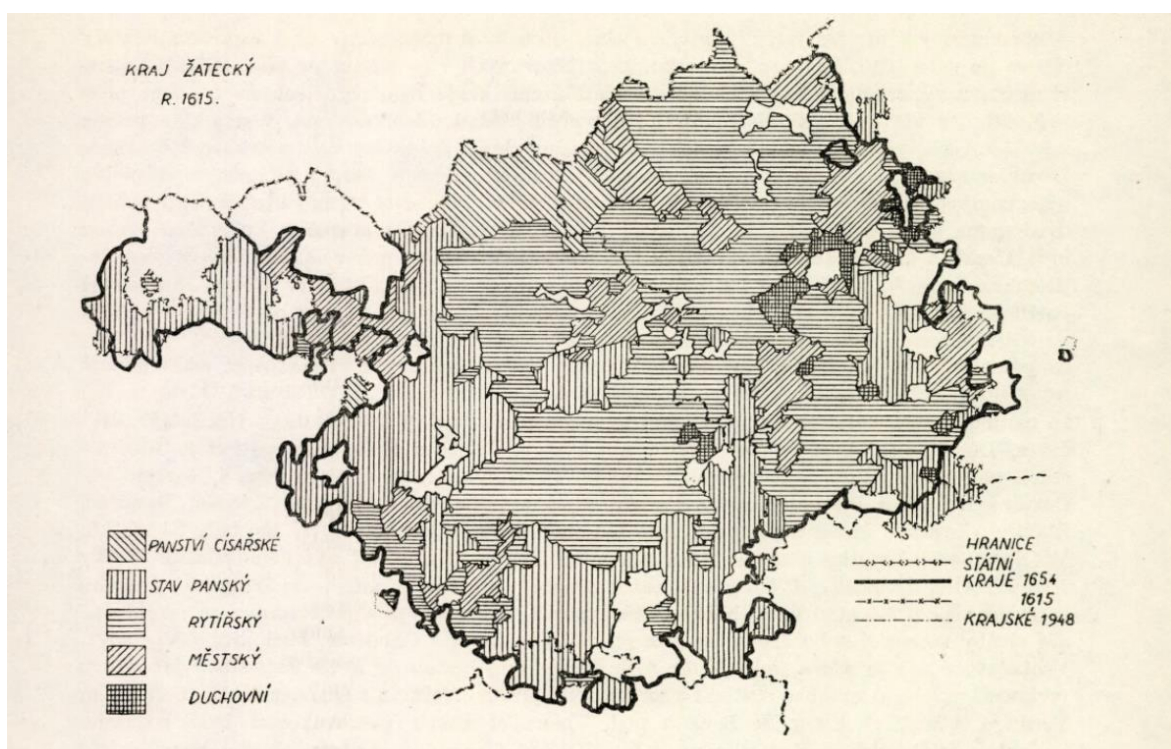
Zdroj: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070711/zlutice-01_1370-nz?x=450&y=616&w=519&h=212

Obrázek č. 3 – Záznam ze Žlutické matriky – starý občan Žlutic, který se dožil 83 let

Zdroj: https://www.portafontium.eu/iipimage/30070711/zlutice-01_1450-z?x=470&y=497&w=519&h=212

Obrázek č. 4 – Žatecký kraj – mapka z berní ruly

Zdroj: <https://ndk.cz/view/uuid:238de260-451f-11e2-b246-005056827e52?page=uuid:4ce2a051dc73b54174e263c6330810a6>

